

⚓ MARINEN

[nr. 7] 2005, årg. 2

Regjeringen satser i nord

Dette er den siste utgaven av informasjonsmagasinet I Marinen. Magasinet har et opplag på 10 000.

REDAKSJONSRAÐ:

Leder: Jan Ketil Steine
Kysteskadren: Helge Flostrand
Kystvakten: Merete Voreland
Sjøforsvarets skoler: Kristin A. Andersen
Marinens hovedbase Haakonsværn: Karstein Storaas

REDAKTØR:

Ansvarlig redaktør:
Gunnar Vettejord 55 50 27 72 / 926 91 899
Redaktør: Katrine Gramshaug 55 50 39 42 / 926 08 002

ADRESSE

Kysteskadren informasjon og samfunnskontakt
K-33, 5886 BERGEN
Telefon: 55 50 39 42
E-post: redaksjonen@marinen.no

SATS OG LAYOUT:

Design og produksjon: Silje Linn Gjerde, Oktan Puls as.
Trykk: Zoom-Grafisk.

FORSIDEN:

Ronny Helleland (venstre) og Øyvind Bech fra MTB-en KNM Tjeld.
Foto: Håvard Hanasand

SJØFORSVARET

Sjøforsvaret består av Kysteskadren, Kystvakten og skolene. Kysteskadren er Sjøforsvarets operative styrke på sjø og land, mens Kystvakten i fredstid er statens primære myndighetsutøver på havet og Forsvarets viktigste virkemiddel for episodehåndtering i havområdene.

Sjøforsvarets skoler gir en helhetlig sjømilitær profesjonsutdanning for at personalet skal være skikket og kompetent til å bruke og videreutvikle Forsvarets maritime kapasiteter. Norge har en svært lang kystlinje og kontrollerer et havområde som er nesten syv ganger så stort som vårt fastlandsareal. De maritime styrkene har en viktig nasjonal rolle i ansvaret med å overvåke og håndheve suverenitet i dette vidstrakte området. Samtidig fyller avdelingene i Sjøforsvaret de internasjonale forpliktelsene gjennom deltakelse i Forsvarets innsatsstyrker.

ISSN 1503-9234

► **Generalinspektør i Sjøforsvaret**
Sjefen for Kysteskadren
Sjefen for Sjøforsvarets skoler
Sjefen for Kystvakten
Kommandør for sjøstridskreftene

Kontreadmiral Jan Eirik Finseth
Flaggkommandør Håkon Tronstad
Kommandør Tor Vestlie (fung.)
Flaggkommandør Geir Osen
Kontreadmiral Arild Sandbekk

LEDER: JEG ER IMPONERT

Jeg er imponert over personellet i Sjøforsvaret. Etter over ti år med nesten kontinuerlig omstilling er vi nå i gang med implementeringen av en ny organisasjon etter gjennomføringen av prosjekt Neptun. Til tross for usikkerhet og ganske sikkert uenighet om de løsningene vi har valgt, står personellet på og løser sine oppdrag. Mitt håp er at vi nå kan få arbeidsro, slik at stikkord som "økt stabilitet", "bedre familievennlighet" og "mer forutsigbarhet i hverdagen" ikke bare blir floskler.

Jeg er imponert over personellet ved Sjøforsvarets skoler, som har tatt de største årsverkreduksjonene. Dette har vært tvingende nødvendig for å nå målet om en reduksjon fra ca 2200 til 1973 medarbeidere i fremtidens sjøforsvar. Jeg er overbevist om at dette er den riktige løsningen, og har tiltro til at personellet vil møte de nye utfordringene. Vi overfører kompetansen til kaikanten, men det er taktikk, teknikk og samspillet mellom enhetene, som gjør investeringene våre om til sjømilitær kampkraft.

Jeg er imponert over personellet i Kystvakten, selv om omstillingen i denne delen av Sjøforsvaret ikke har vært så omfattende. KV får tilført nye, friske årsverk, og sett i lys av de utfordringene vi har langs kysten og i Nordområdene ser jeg frem til fortsatt topp innsats!

Jeg er imponert over Kysteskadren, som har tatt hovedbelastningen med å gjennomføre Neptun samtidig som vi øver, trener og blant annet forbereder innfasing av nye fregatter og Skjold-klassen. I løpet av de neste fire-fem årene vil vi få Europas mest moderne marine, og jeg tror fortsatt at den blir én av Europas beste. Vi har personellet, nå får vi også fartøyene og våpnene.

Jeg er imponert over våre mørkeblå kollegaer i fellesavdelinger. Til tross for at jeg tidvis har vært kritisk til en del av den omstillingen Forsvaret totalt har gjennomført, vet jeg at vårt mørkeblått personell i fellesavdelingene gjør en kjempejobb for Sjøforsvaret og Forsvaret.

Jeg er imponert over våre informasjonsmedarbeidere, som har nye og ofte ubehagelige utfordringer hver eneste dag. Vi går inn i et spennende år med blant annet nytt felles magasin. Jeg føler meg sikker på at informasjonsavdelingen i Bergen vil fortsette det meget gode arbeidet fra "I Marinen" inn i det nye magasinet. Samtidig ser jeg at vi nå får nye utfordringer, og at vi må vurdere og effektivisere informasjonskanalene siden dette er siste utgave av vårt eget blad. Vi får også utfordringer i forbindelse med at informasjonssjef Gunnar Vettejord fra nyttår slutter hos oss.

Jeg lar meg også imponere over at vi midt i all omstillingen og usikkerheten makter å driver sjømilitære operasjoner med dagens struktur. Det er meget gode resultater både i Kysteskadren og Kystvakten. Vi leverer til internasjonal tjeneste, skarpe operasjoner, overvåking og antiterroroperasjoner.

Nå nærmer vi oss en jule- og nyttårshelg som heller ikke i år gir mange "gratis" dager. Benytt anledningen til å avspasere mellom jul og nyttår. Løst "total avkobling" fra hverdagens mas og kjas, og møt friske og opplagte til ny dyst i januar 2006.

Jeg vil også oppfordre dere om å sende en ekstra juletanke til de som må være på vakt enten de er her hjemme eller i internasjonal tjeneste i utlandet. Uansett fri eller vakt, ønsker jeg dere en fredfylt julehelg og et riktig godt nytt år.

FOTO: TORGEIR HAUGAARD, FMS

SLIK BLIR KYSTVAKTEN

Miljø, kvalitet og økonomi er viktige stikkord når Kystvakten nå moderniseres.

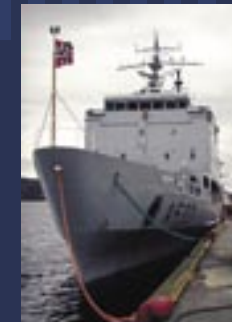
Side 10-11

EN ANNEN VERDEN

Senegal-styrken kom hjem rike på erfaringer

Side 16-17

VENTER PÅ "NANSEN"

Kristoffer Johannessen og Håkon Nødset Skåtun er spent klar for embarkering.

Side 38-39

INNHold

Mineryddarane tilbake i Nato

Den stående mineryddarstyrken SNMCMG1 har segla utan norske fartøy det siste halve året. 16. januar er Norge tilbake i styrken med minejaktfartøyet KNM Måløy.

KNM Måløy er lasta med 40 nordmenn når den måndag 16. januar set kursen for internasjonalt farvatn. Skipssjef Cato Hagestande er med i Nato-styrken for sjette gong, den andre som fartøysjef. - Det første vi skal gjera er å ha eit treningsopphald i Most i Belgia, men det kjem fleire øvingar under denne deployeringa, fortel han.

I fjor hadde den norske marinen leiinga over styrken med kommandofartøyet KNM Vidar. No er det Nederland som har styrkesjef med seg, men nestkommanderande er norske Per Arne Bakkeli. - Etter opphaldet i Belgia segler vi vidare til Normandie der vi skal ha ein fire dagar

lang samøvelse med den franske marinen. Der går vi gjennom alt frå skyteøvingar til sjømannskap, forklarar Hagestande.

Skipssjefen tek så med seg besetningen til Irland og seinare til Nord-Irland for å øve med den britiske marinen. Men så er det tilbake til Norge. - Vi skal til Bergen for å delta på seremonien når Tyskland skal overta med styrkesjef. Dette gjer vi i forkant av øvelse Cold Response 2006 i Nord-Norge, opplyser han.

KNM Måløy med fire minedykkerar om bord blir overlappa av minesveipfartøyet KNM Otra som skal fortsette det norske bidraget i styrken fram til oktober.

INTERNASJONALE OPPDRAG

Marinejegerkommandoen og et lag fra Kystjegerkommandoen har siden i høst vært på oppdrag i Afghanistan.

Minejaktfartøyet KNM Måløy er fra midten av januar med i Natos minerydderstyrke. Fartøyet har et mannskap på 40.

Ubåten KNM Ula blir på nyåret med i operasjon Active Endeavour, Natos bidrag i kampen mot terror.

Innmeldt i Natos responsstyrke 6 (NRF) er NCAGS, som driver tilrettelegging for sivil skipsfart.

Verdt å vite

Ny organisasjon klar

1. januar 2006 iverksettes Sjøforsvarets nye organisasjon. Det betyr blant annet at flotiljenavnene forsvinner og får betegnelsen våpen. I tillegg er det opprettet ett helt nytt logistikkvåpen, og Minedykkerkommandoen, Kystjegerkommandoen og Marinejegerkommandoen slås sammen til Marinens jegervåpen.

Forsvarsministeren til Haakonsværn

Anne-Grethe Strøm-Erichsen begynner det nye året med å besøke Haakonsværn 2. januar for å få en orientering om avdelingene ved Sjøforsvarets hovedbase.

Søknadsfrist Sjøkrigsskolen

15. januar er siste frist for å søke på Sjøkrigsskolen. Alle linjene krever generell studiekompetanse og gjennomført grunnleggende befalsutdanning.

Maritime vinterøvelser

Øvelsesåret 2006 starter med treningsukene til Norwegian Task Group de to første ukene av februar. Vinterens storøvelse, Cold Response, begynner første uken i mars og er en tre uker lang fellesøvelse med både luft- og hærstyrker.

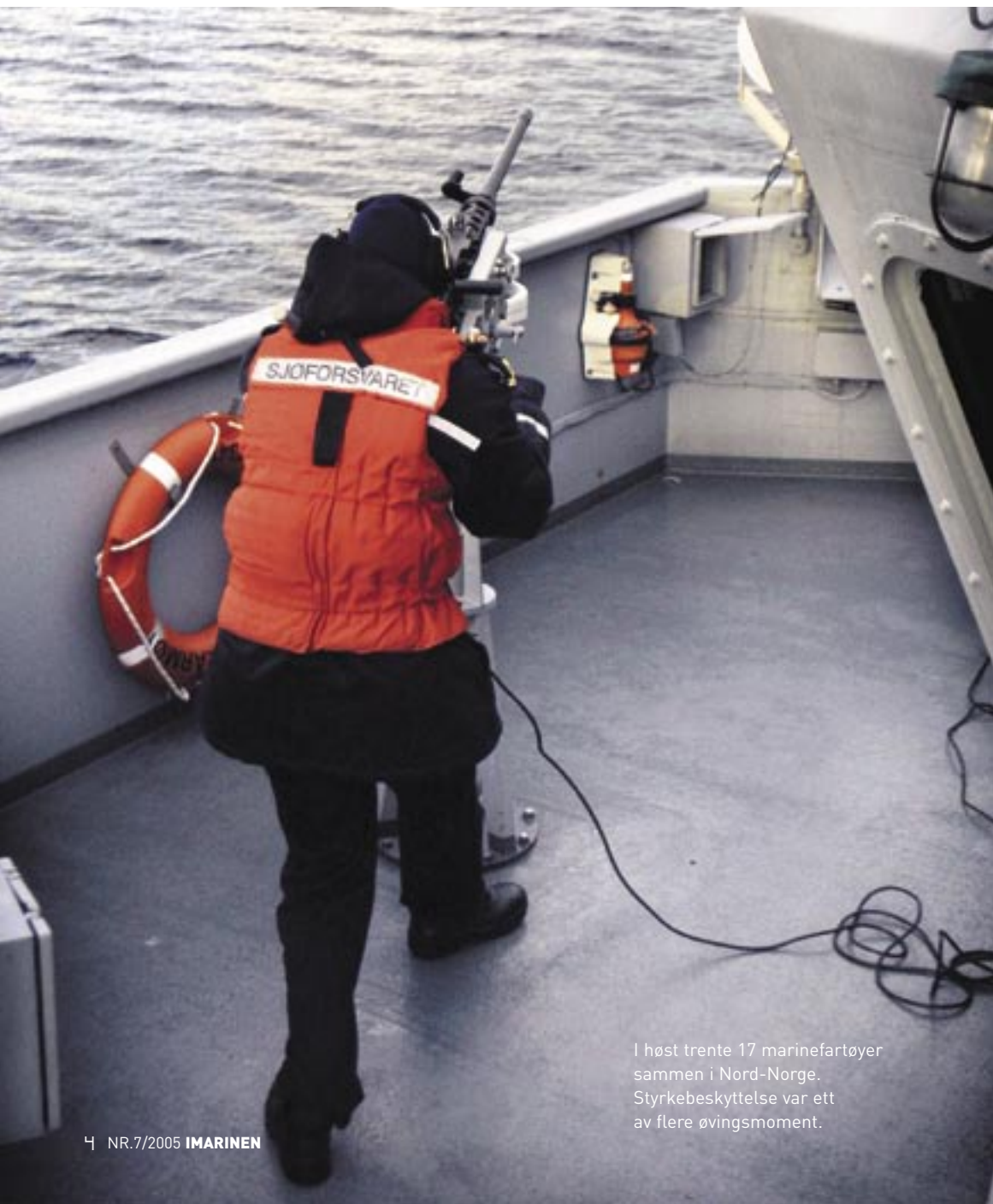
Kystvaktoffiser til USA

Til sommeren drar den første norske kystvaktoffiseren til USA for å være ett år om bord på et amerikansk kystvaktfartøy. Målgruppen er offiserer på løytnantsnivå som ønsker en fremtidig karriere som operative ledere i Kystvakten.

FOTO: HÅVARD HANASAND

- MÅ HA TUNG TILSTEDEVÆRELSE

I høst trente 17 marinefartøyer sammen i Nord-Norge. Styrkebeskyttelse var ett av flere øvingsmoment.

Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen (Ap) har tung politisk støtte bak seg når hun foreslår ekstra bevilgninger til å vise det norske flagget i nordområdene.

Vidar Hope
[vhope@mil.no]

- Hvis nordområdene er viktige, må vi ha tilstedeværelse. Vi må rett og slett ha mer aktivitet, sier Strøm-Erichsen til I Marinen. Den rødgrønne regjeringen foreslår et like stort forsvarsbudsjett som sine forgjengere, men øker samtidig bevilgninger til alle forsvarsgrenene for at aktiviteten i nord skal bli større.

For Sjøforsvarets del innebærer dette et tillegg på 35 millioner kroner som skal gi økt tilstedeværelse av marinefartøyer i nord, og for at en større del av Kysteskadrens trenings- og øvingsaktivitet legges til Nord-Norge. I tillegg legger regjeringen til 15

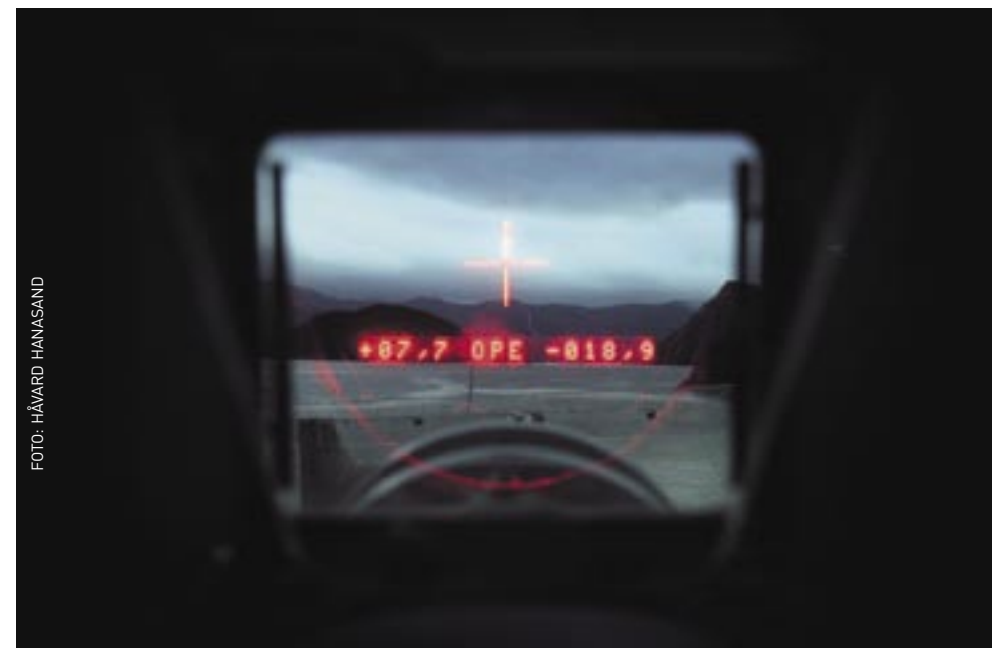

FOTO: HÅVARD HANASAND

MTB-ene har gode overvåkningskapasiteter som kan bidra til større oversikt i nordområdene.

FOTO: TORGEIR HAUJAARD, FMS

Anne-Grete Strøm-Erichsen satser mer på å øke tilstedeværelsen i nord.

millioner kroner på Kystvaktens budsjett. Havets voktere får derfor et samlet budsjett på 708 millioner kroner i 2006.

Nord-Norge-pakke på 140 millioner

- Regjeringen ser på nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. At vi nå øker budsjettene for Sjøforsvaret, viser at vi følger opp i praksis det vi ble enige om i Soria Moria-erklæringen, forteller forsvarsministeren.

Sammen med økte bevilgninger for Orion-flyenes overvåkningsaktivitet og større satsing på grensevakten og Hærens aktivitet i Nord-Norge, blir den nye nordområdesatsingen på totalt 140 millioner kroner. Sjøforsvaret går nå gjennom seilingsplanene for å se hvordan de skal være mer til stede i nord det kommende året.

- Vi får en åpning for å være mer i nord, noe som vil gi oss god trening i et større omfang. Nå samarbeider vi med Kysteskadren på hvordan vi skal øke tilstedeværelsen. Skattebetalerne skal se at vi gjør en god jobb og vi skal sørge for å bli mer synlig langs kysten, sier kontreadmiral og kommandør

for sjøstridskreftene, Arild Sandbekk ved Fellesoperativt hovedkvarter i Stavanger. - Den økte satsingen gir oss større fleksibilitet og handlingskraft. Nå er det viktig at vi i fellesskap med Kysteskadren får mest mulig effekt ut av dette. Besetningene våre får en mulighet til å lære en annen landsdel å kjenne og det blir satt pris på om bord, sier han.

” Det er ikke nok å si at dette er viktig, vi må gjøre noe med det også.

Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen

Ikke bare snakk

I løpet av november deltok Kysteskadren med en øvingsflåte på nærmere 20 fartøyer og 550 personer på en tre uker lang treningsperiode i Nord-Norge. Kontreadmiral Sandbekk var selv til stede for å følge trainingen på nært hold.

- Regjeringen sier at det er viktig å ha marinen til stede her i Nord-Norge, men det er også viktig for oss. Nord-Norge byr på usedvanlig gode øvingsområder med skiftende vær som gir utfordringer for besetningene, forklarte han midtveis i øvelsen.

Anne-Grete Strøm-Erichsen har ennå ikke konkretisert hvordan de økte midlene skal brukes. Det overlater hun til Forsvarets avdelinger.

- Budsjettet er fortsatt ferskt, men det er uansett klart at vi ikke snakker om ubetydelige summer. Den økte bevilgningen til Kystvakten kan for eksempel gi økte seilingstider, forteller forsvarsministeren som fra dag én i Forsvarsdepartementet har jobbet for å øke aktiviteten i Nord-Norge. - Sjøforsvaret har fått en svært viktig samfunnsoppgave, og det er å vise suverenitet og miljøovervåkning langs kysten og i havområdene. Det er ikke nok å si at dette er viktig, vi må gjøre noe med det også, sier hun bestemt.

I tillegg til den maritime satsingen får også Luftforsvaret ekstra bevilgninger. Flyovervåkingen i nord blir tilført 35 ekstra millioner og skal være et viktig tiltak for å forberede norske sivile og militære myndigheters situasjonsbilde i nordområdene. Generalinspektøren for Luftforsvaret, generalmajor Stein Erik Nodeland, ser nå muligheten til å vedlikeholde flyene for å gi dem lengre levetid. I tillegg skal antall flytimer opp.

FOTO: HÅVARD HANASAND

Luftforsvaret får ekstra midler til å vedlikeholde Orion-flyene.

FOTO: HÅVARD HANASAND

De norske ubåtene opererer langs hele kysten.

- Vi mener at Orion-flyene gjør en utmerket jobb i nordområdene og det skal de fortsette å gjøre. Nå skal vi omprioritere midlene og få opp flytime. Vi ser også en mulighet til å vedlikeholde Orion-maskinene som nærmest ville stått til forfall i løpet av neste år, sier han til I Marinen.

Klare mål

Generalinspektørkollegaen hans i Sjøforsvaret, kontreadmiral Jan Eirik Finseth, er glad for at nordområdeutfordringen blir tatt på alvor fra politisk hold.

- Vi har et betydelig ansvar og en særdeles viktig oppgave. Norge skal håndheve sine rettigheter i Europas mest krevende havområder med en lang og komplisert kystlinje, sier Finseth som lover å stille besetninger med høy kompetanse langs norskekysten. - Fordi den kalde krigen presset Norge til å fokusere på forsvar av egen kyst, har vi kommet ut med særskilt kompetanse på å beherske det kystnære miljøet, sier han.

Politimester Truls Fyhn i Tromsø mener det er på tide at marinefartøyene finner veien tilbake til Nord-Norge. - For å kunne gi uttrykk for norsk suverenitet og håndhevelse, er det viktig med tilstrekkelig tilstedeværelse i nord, sier han bestemt og ønsker marinefartøyene velkommen til Nord-Norge. Han ser også frem til en ny og mer fleksibel kystvakt som om få år vil være klar til operasjoner.

Sjefen for Kystvaktstaben i Oslo, kommandør Geir Skorstad, sier at Kystvakten fremover vil ha en formidabel kapasitetsutvikling.

- Vi er i gang med ombyggingen av våre tre havgående fartøyer i Nordkapp-klassen i tillegg til KV Svalbard. Disse fartøyene vil være oppgradert til å kunne ta i mot den nye helikoptertypen NH 90 tidlig i 2007. Dette vil bli våre viktigste tiltak i årene som kommer, mener han.

En ny og slagkraftig kystvakt

I tillegg blir den leide, havgående kystvakten modernisert. Tidligere i år kom KV Harstad inn i kystvaktstrukturen. I høst inngikk havets voktere en kontrakt om bygging av et nytt miljøvennlig fartøy spesialtilpasset kystvaktoppgaver. - Der har vi også opsjon på ett til og det håper jeg vi skal få til, sier Skorstad som ser frem til å kunne operere mer sammen med Kysteskadrens besetninger i nordområdene. - Marinen og de andre militære kapasitetene er ryggraden i det vi holder på med. Selve grunnlaget for å håndtere suverenitet er en sterk og synlig marine, men for å utøve makt må vi ha en kystvakt. Det er ikke oppfattet som internasjonalt legalt å drive maktbruk med militære kapasiteter i fredstid. Men vi i Kystvakten har en egen lov som gir oss begrenset politimyndighet, forteller han.

Effektiv overvåkning

Skorstad nevner fregatten KNM Narviks tokt til russiske Severomorsk tidligere i høst som et

eksempel på marinens tilstedeværelse i nord.

- KNM Narvik drev ikke fiskerioppsyn, men viste at vi har evne til å stille marinefartøyer i nordområdene. Vi har en klar rollefordeling og sånn må det bli. Statlig ressurskontroll krever politimyndighet, fastslår Skorstad. Kystvaktoffiseren er også fornøyd med at Luftforsvaret får økte bevilgninger til å fortsette overvåkning med Orion-flyene. - Orion gir et viktig oversiktsbilde som er nødvendig spesielt når vi mangler satellittbilder. Men vi har også innleide og anvendelige kystvaktfly på Svalbard og i Bergen som gjør en god jobb med å hente inn informasjon til de seilende fartøyene, sier han.

Generalinspektør Finseth ser effekten av luftovervåkning og mener at bruk av satellitter og luftbårne sensorer er effektive former for ønsket overvåkning av trafikkbilde på sjøen i nord.

- Vi må ha et sann tids situasjonsbilde over aktiviteten i nord, og en grundig forståelse av hva som skjuler seg bak aktiviteten. Vi må videreutvikle bruken av den moderne teknologien til dette formålet, samtidig som vi utnytter mulighetene for fysisk tilstedeværelse maksimalt, sier han.

- Dette handler først og fremst om å utnytte kystvaktfartøyene vi har i nord på en mest mulig fornuftig måte. Skal vi sette inn marinefartøyer i utstrakt målestokk, må det være tuftet på en politisk beslutning, legger Finseth til.

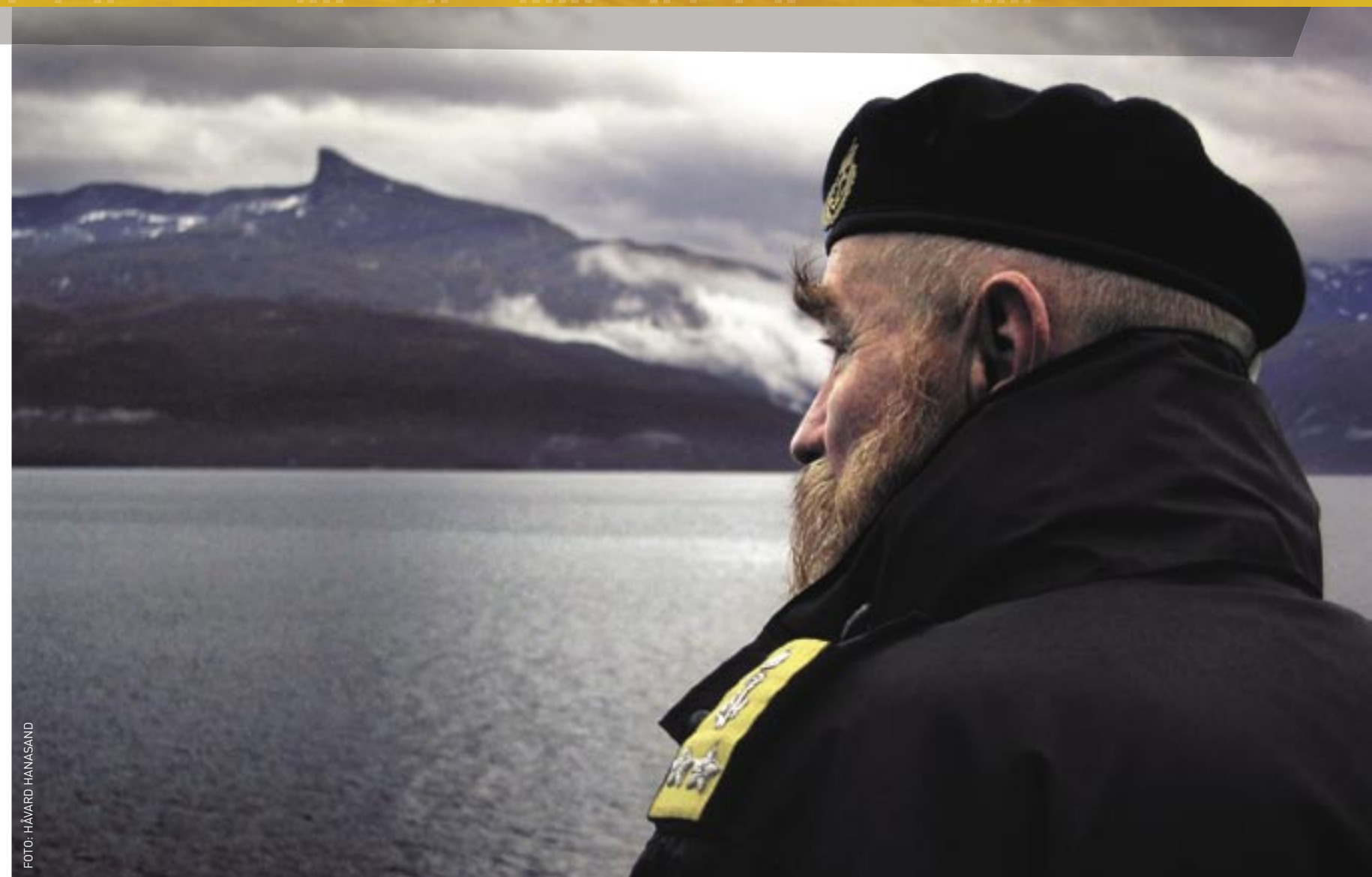

FOTO: HÅVARD HANASAND

Kontreadmiral Arild Sandbekk leder de norske maritime styrkene.

Enorme områder

Norge rår over et havområde på størrelse med Middelhavet, syv ganger større enn det norske landterritoriet. Mer enn 70 prosent av landets inntekter stammer fra havet og den maritime virksomheten. 80 prosent av all eksport og import fraktes på kjøll, nær hundre prosent dersom olje- og gass-transporten tæes med. Derfor blir tilstedeværelse et nøkkelord for Finseth.

- Målet er at kystvaktfartøyene skal ha kontinuerlig tilstedeværelse, og at marinefartøyene skal operere regelmessig i Norges interesseområder, og at de må være utrustet og trent slik at de fremstår som troverdige verktøy til å løse relevante oppdrag, sier han.

Tidligere statsråd Johan J. Jakobsen sier til Forsvarsnett at det er essensielt med en sterk tilstedeværelse i nordområdene. - Før saken med den russiske tråleren "Elektron" kom, hadde nok mange følelsen av at Norge var så godt som alene i nord. Den siste månedens hendelser har derfor vært en påminner om at man aldri er alene i dagens globaliserte samfunn. Det er naivt å tro at fremtiden i nord vil være konfliktfri, mener han.

Også sjefen for Landsdelskommando Nord-Norge, kontreadmiral Trond Grytting, uttrykker til Forsvarsnett at Norge har en viktig oppgave foran seg.

- Tilstedeværelsen har til hensikt å vise at vi har vilje og evne, den skal berolige, skape stabilitet og fremfor alt være konfliktforebyggende, sier han.

Det er derfor politisk og militærfaglig støtte rundt oppjusteringen av suverenitet langs norskekysten.

- Forsvarets tilstedeværelse skal holdes på et høyt nivå. Beredskap langs kysten skal prioriteres høyere enn i dag, og Forsvarets rolle i forhold til miljøovervåkning, ressurskontroll, beredskap og maritimt redningsarbeid skal styrkes, sier forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen.

Det operative forsvaret i Nord-Norge

Endrer seilingsprogrammet

Kysteskadren jobbet i desember med nytt seilingsprogram som følge av regjeringens satsing i nord. Med økte bevilgninger til større aktivitet i Nord-Norge, blir 16 uker øremerket for seiling i nord lagt inn i programmet før sommeren.

I tillegg kommer de allerede planlagte øvelsene i Nord-Norge. Kysteskadren tar med det signalene fra regjeringen på alvor. - Vi er i gang med å omrokkere på seilingsprogrammet for første halvår, men detaljene er enda ikke klare, forteller Kysteskadrens flåteplanlegger, kommandørkaptein Helge Flostrand. - Dette er både aktiviteter vi har flyttet fra Sør-Norge til Nord-Norge og perioder hvor det er mulig med ekstra dager med øving i nord, forteller han.

Jubel i mineryddingsmiljøet
Flotiljesjef Geir Flage, og mineryddemiljøet i Sjøforsvaret er glade for at det nå satses mer på seiling i nordområdene. Mineryddingsfartøyene er blant de enhetene som vil

merke den endrede seilingsplanen og økte tilstedeværelsen nordpå mest. - Jeg er meget tilfreds med at det blir gitt mulighet til å øke tilstedeværelsen både våren og høsten og dette er svært positivt for minerydderne. Det blir markant mer seiling opp og ned langs norskekysten. Dette er sårt tiltrengt navigasjonstrening. I tillegg er det viktig å bli familær med de forholdene man har i nasjonalt farvann og potensielle områder for innsats, sier kommandøren.

Flage håper også at fartøyene får mulighet til å seile øst mot Vardø og Vadsø nå når de først skal seile i nordområdene. Dette er ukjent farvann for mineryddingsfartøyene i Alta- og Oksøy-klassen har så godt som aldri tidligere vært så langt øst.

- Det er flere områder hvor vi ønsker å gjøre farvannsundersøkelser, og jeg ser ikke bort fra at det blir mulighet til å finne og eventuelt uskadeliggjøre eksplosiver fra tidligere tider. Når vi først er i disse områdene med vårt avanserte utstyr er det viktig at vi også bidrar med noe nyttig overfor samfunnet, i tillegg til selve treningen, forklarer han.

- Får bedre treningsutbytte

I tillegg til minerydderne vil MTB-skvadronene og fregattene flytte deler av den planlagte aktiviteten nordover. - Vi skal se gjennom hvordan vi kan få best mulig utbytte av de ekstra seilingsukene. For når fartøyene seiler sammen til Nord-Norge er det naturlig å øve samlet for å få et mer kompleks treningsutbytte, sier Flostrand.

Flage ser også potensial og nødvendigheten av å styrke samarbeidet med Kystvakten som har disse farvannene som arbeidsplass året rundt. - Sett opp mot den økte trafikken i nordområdene i forhold til oljetransport og annen kommersiell trafikk, vil denne økte tilstedeværelsen sannsynligvis gi en positiv signaleffekt overfor befolkningen langs kysten i nord. Vi får mulighet til å utvikle et positivt samarbeid med Kystvakten i kontroll og overvåkning, sier han.

Helge Flostrand understreker at detaljene i det nye seilingsprogrammet ennå ikke er klare. - Detaljene i selve treningsprogrammet gjenstår. Nå har vi i første omgang fått tildelt treningsuker i nord for de enkelte fartøyene og så skal vi se nærmere på detaljene etter hvert, sier han.

Vil tilbake til Nord-Norge

BERGEN: Treningsukene mannskapet på KNM Tjeld hadde i Nord-Norge tidligere i høst har gitt mersmak. Nå vil de nordover igjen, fortere enn svint.

Vidar Hope
[vhope@mil.no]

VIL TILBAKE: Nord-Norge-toktet tidligere i høst ga mersmak for mannskapet på KNM Tjeld. De har ingenting i mot å trene mer i nordnorske farvann.

MTB-en var sammen med 17 andre marinefartøyer og 535 kolleger på det tre uker lange treningstoktet i Nord-Norge i november. Opplevelsene sitter fortsatt godt i minnet når I Marinen møter mannskapet i menigmessa på KNM Tjeld. - Det er jo seiling som er det optimale når vi har valgt denne tjenesten, så det var flott å få være med på treningen i Nord-Norge, sier maskinist Jonas Roald Nordstrand. De andre rundt bordet nikker samstemt.

- Det er jo fint der oppe

Den vernepliktige maskinisten er i disse dager dimmeklar og har allerede begynt å mimre tilbake på tjenesten i kongens klær. - Det var jo den første helnorske øvelsen jeg har deltatt på. Det positive med det var at vi hele tiden hadde noe å gjøre og ble svært delaktig i øvelsen. På internasjonale øvelser med allierte fartøyer blir det som regel mye dødtid. Vi ligger bare og venter på at noe skal skje, mens øvelsen i nord var mer planlagt, sier han.

Menigmessa har fått med seg Regjeringens forslag med å øke bevilgninger til økt tilstedeværelse i nord, men de er slett ikke overbevist.

- Vi kommer ikke langt på 35 millioner. Det er ganske lite og holder ikke særlig lenge, forteller de, men uttrykker samtidig et håp om å få seile lengre tokt, også med kurs for nordlige farvann.

- Det er jo fint der oppe og for mange av oss var det første gang vi var nord for Trondheim, forklarer artilleristen Øyvind Bech.

Viser suverenitet

Matrosene Geir Arild Hoff og Vidar Haavik har lengre fartstid bak seg i MTB-våpenet og har hatt flere øvelser i Nord-Norge. De har begge meninger om hvor marinen bør vise flagget. - Signaleffekten er nok større ved å ikke bare ha kystvaktfartøyer, men også oss fra marinen i nord. Men det ser vi jo her sør også. Selv om vi ikke seiler så langt ut i havet med MTB-ene viser vi suverenitet, forteller Haavik. - Det er jo det som er oppgaven vår i fredstid, å gjøre oss synlige, legger han til.

Det har gått over to år siden MTB-skvadronen deres ble flyttet fra Tromsø til Haakonvern. De to matrosene har en mistanke om hvorfor.

- Alt bunner jo ut i økonomi, sier Hoff. - Vi sparer mye ved å holde oss her i sør. Her har vi både støtteapparat og service lett tilgjengelig, for det er jo nesten ingenting der oppe lengre, forteller han.

Vidar Haavik er også skeptisk til at 35 millioner vil øke tilstedeværelsen i nord i stor grad. - Dersom de øker med 35 millioner kroner hvert år, så kan det jo bli bra, humrer han. - Men det som gjør Nord-Norge så spesielt i treningsammenheng er at vi ikke kjenner kysten så godt som vi gjør her i bergensområdet. Når vi har navigasjonstrening i Nord-Norge, er det en spent situasjon om bord og det tror jeg er bra for treningsdel, sier han. - Så for min del kunne vi godt vært mye mer i Nord-Norge.

Miljø, kvalitet og økonomi er viktige stikkord når Kystvakten bygger nytt. Innen 2007 er hele fartøysparken oppgradert. Nå gjenstår det å sikre at bevilgningene økes slik at moderniseringen ikke går ut over tilstedeværelsen.

Olav F. Bjørkøy
[olbjorkoy@mil.no]

- Mer kystvakt per krone

Kystvaktens nyeste fartøy, KV Harstad, ble tatt i bruk januar 2005.

I løpet av det neste halvannet året skal Kystvakten få levert seks nye fartøyer. Samtidig skal Nordkapp-klassen gjennomgå teknisk oppgradering, og installere ny radar for helikopteroperasjoner, slik at de fra 2007 er klare til å motta åtte nye NH90-helikoptere.

Spesialdesignet for oppdraget

- For at Kystvakten skal kunne gjennomføre de oppgavene som er spesifisert i Kystvaktloven, må vi investere i fartøyer som har kapasitet til den jobben som skal gjøres, forteller flaggkommandør Geir Osen, sjef for Kystvakten.

Det første nye fartøyet, KV Harstad, ble levert for et år siden, og nå bygges et nytt likt havgående fartøy til ytre kystvakt som skal være klart i 2007.

Samme år skal de fem nye spesialdesignede fartøyene til indre kystvakt være operative. Allerede til sommeren ankommer det første fartøyet og etterpå kommer resten av fartøyene med tre måneders mellomrom.

- Graden av tilstedeværelse vil være den samme, men denne tilstedeværelsen vil bli bedre rustet til å ta seg av våre mange utfordringer, sier Osen.

Skvadronsjef for KV Nord, kommandørkaptein Steve Olsen, er enig med sjefen i Oslo.

- Vi er i ferd med å oppgradere hele flåten vår med fartøy spesialdesignet for kystvaktoppdrag. Dette innebærer at viktige samfunnsoppgaver som daglig gjøres i samarbeid med politi, tollvesen, Kystverket og andre, vil bli utført på en enda mer effektiv og miljøvennlig måte, fastslår han.

Kvalitet koster

Men bedre kvalitet koster også mer.
- Siden alle våre midler kommer fra samme

budsjett, kan vi planlegge såpass at vi ikke kommer til å investere oss til kai. Men det koster naturligvis mer å leie de nye fartøyene enn de gamle, så det er alltid et behov for å øke bevilgningene, forteller kystvakt-sjefen og legger til at uten en jevn vekst av tilførte midler vil antall patruljedøgn synke når kostnadene øker.
- Hvert fartøy får da et større område å patruljere, og tilstedeværelsesprinsippet svekkes. Det er meget viktig for oss at dette ikke skjer, sier han.

Etter dagens budsjett er totalt 15 av Kystvaktens 21 fartøyer til stede på sjøen til enhver tid.
- Kystvaktens faglige anbefaling er å ha 17 til 18 av disse 21 fartøyene ute til enhver tid. Alle de 21 fartøyene må ha doble besetninger, men det går ikke med dagens budsjett, sier Osen.

Økonomisk modernisering

KV Harstads søsterskip, som også skal tilhøre Kystvakten i nord, vil når det kommer utføre ordinære kystvaktoppdrag i norske havområder.

- I tillegg til at de er svært gode slepeberedskapsfartøyer, er det også fantastiske kystvaktfartøyer. Båtene har gassdrift og er derfor svært miljøvennlige og økonomiske i drift. Vi får en betydelig reduksjon i svovelutslipp og vi får et mindre drivstofforbruk da vi slipper å bruke all maskinkraft på når vi er i sjøen, sier skvadronsjef Olsen om de nye havgående kystvaktskipene.

Kystvaktens sjef synes det er naturlig at avdelingen går foran med et godt miljøeksempel.
- Vi i Kystvakten er opptatt av miljø. Vår oppgave er blant annet å passe på at lover og regler om utslipp og forurensning følges, sier Osen.
- Målet med moderniseringen vår er mer effektive enheter, som kan gi samfunnet mer kystvakt per investerte krone, påpeker han.

Trenger dyktig mannskap

Bemanning av de nye fartøyene vil foregå fortløpende ettersom de gamle erstattes, ved at dagens personell søker nye stillinger

om bord.
- Når vi får nye og effektive fartøyer, er det viktig at besetningen kan utnytte kapasiteten fullt ut. Det er svært mange godt kvalifiserte søkere til stillingene om bord. Vi ser spesielt etter meget dyktige skipssjefer, siden denne personen får en viktig rolle i innfasingsprosessen. Det er selvfølgelig viktig med et helhetlig godt mannskap, men sjefens egenskaper blir mye vektlagt, sier kystvaktens sjef.

Løytnant Terje Rødahl blir sjef på KV Nornen, det første nye fartøyet i indre kystvakt.
- Vi gleder oss veldig til å få det nye fartøyet, forteller han.

Fartøyet erstatter KV Agder, og vil få patruljeringsområde mellom svenskegrensen og Egersund. "Nornen" vil sannsynligvis komme til Norge i månedsskiftet juni/juli. Etter ankomst vil den militære utrustningen foregå på Haakonvern, og målet er å få fartøyet ut på patrulje så fort som mulig. Det vil gå noen få dager på sjøen før skipet kommer seg inn i Kystvaktens rutiner,

men etter dette vil "Nornen" bli klarert som operativt.
- Kvaliteten på våre primære kystvaktoperasjoner vil bli mye bedre med nykommeren, sier Rødahl, som nå er

skipssjef på "Agder".

- Slepeberedskapskapen blir eksempelvis drastisk forbedret. Det nye fartøyet har en kapasitet på hele 40 tonn. I dag har vi nesten mer enn nok med vårt eget fartøy under krevende operasjoner, forteller han.

En annen forbedring er den nye lettåten kystvaktskipene vil få. Denne overbygde båten vil være liten og kjapp, med en fart på opptil 50 knop.

- Båten vil komme til steder hvor hovedfartøyet er for stort, noe som blir viktig siden "Nornen" blir over dobbelt så lang som dagens "Agder". Lettbåten kan også sendes ut i forkant av moderskipet, med alt utstyr som trengs, dersom et oppdrag krever rask responstid, noe som ikke er uvanlig, sier den kommende KV Nornen-skipssjefen.

Kystvaktens nye havgående fartøyer, KV Harstad, ett planlagt søsterskipet med opsjon på ett til.

- Lengde: 89,8 meter
- Bredde: 17,6 meter
- Bemanning: 8 befal (sivile/militære) og 8 menige
- Fart: over 20 knop
- Fremdriftsmaskineri: Hybrid fremdriftsløsning med meget lavt drivstofforbruk
- Slepekraft: 110 tonn bollard pull
- Dypgang: 5,8 meter
- Deplasement: 3200 tonn

Fem nye fartøyer i indre kystvakt.

- Lengde: 47,20 meter
- Bredde: 10,30 meter
- Bemanning: 12 mann
- Fart: maks 16 knop
- Fremdriftsmaskineri: Diesel/elektrisk 2500 kW, 2 stykk thrustere akterut for fremdrift.
- Slepekraft: 40 tonn
- Dypgang: 3,25 meter
- Deplasement: 700 tonn

NØDVENDIG: - Vi kommer ikke til å investere oss til kai, men en økning av driftsbudsjettet er nødvendig for å opprettholde vår kvalitet og tilstedeværelse, sier Geir Osen, sjef for Kystvakten. Foto: Håvard Hanasand

I beredskap mot terrorbomber

Beredskapen for å uskadeliggjøre mulige terrorbomber er en stadig større del av hverdagen til minedykkerne. - Selv om få tror at slike bomber kan ramme oss, er Norge en del av verden, og vi trenger noen som kan håndtere slike bomber.

 Olav F. Bjørkøy
[objorkoy@mil.no]

- Trusselbildet har i løpet av de siste årene endret seg radikalt og trusselen mot sivile øker, sier Morten Høvik.

Det sier sjefen for Minedykkerkommandoen (MDK), orlogskaptein Morten A. Høvik, som understreker at terroraksjoner som man har vært vitne til i London og Madrid viser at også land i Europa står ovenfor slike trusler.

Begrenser terrorbomber

Enten det er terrorister, personer i det kriminelle miljøet, hevngjerrige individer, eller rett og slett nysgjerrige ungdommer som står bak en bombe, er trusselen mot befolkningen like stor. - Når en bombe oppdages, er det viktig at den ufarliggjøres eller destrueres før den skader mennesker eller viktig infrastruktur, sier Høvik.

Oppdragene med å håndtere disse bombene utføres i Norge av Forsvaret, i henhold til en avtale som regulerer deres bistand til politiet. Denne bistanden utføres av noen få spesialiserte avdelinger i Forsvaret. Blant disse finner vi MDK, som ikke lar oppdragene begrenses av navnet.

- På grunn av flere terror-hendelser rundt om i verden, har man i dag en svært spesiell situasjon i forhold til nødvendig nasjonal beredskap for å motvirke og begrense trusler i henhold til terrorbomber, forklarer Høvik.

Sjøforsvarets bidrag i denne nasjonale beredskapen er MDK. De er en del av Forsvarets totale beredskap, og står klare for å uskadeliggjøre terrorbomber på meget kort varsel, hele døgnet, hele året. Minedykkerne har lang erfaring, samt tilgang på gode ressurser når det gjelder behandling av eksplosiver, uansett hvor fuktig eller tørr lokasjonen måtte være.

- Trusselbildet har i løpet av de siste årene endret seg radikalt, og trusselen mot sivile mål øker stadig. Gjerningsmennesenes metoder har gått fra at en tidligere kunne motta en bombetrussel før bomben detonerte, til at det nå ofte smeller uten forvarsel, sier Høvik. Han nevner selvmordsbombere, som det er svært vanskelig å ha god beredskap mot, og noe man opplever i flere og flere land. - En utstrakt bruk av selvmordsbombere er relativt nytt i forhold til de proporsjoner denne trusselen representerer. Selvmordsbombere er særdeles vanskelig å motvirke i et demokratisk samfunn, sier minedykkersjefen.

Rask utrykning

Når politiet ber Forsvaret om assistanse, enten det gjelder fjerning av terrorbomber, vurdering av trusler, eller rådgivning om aktuelle tiltak, står MDK klar til å bidra. De er direkte underlagt Fellesoperativt hovedkvarter

(FOHK), noe som gir de kort kommandovei og dermed rask responstid.

Når politiet får melding om en bombe, retter de som regel en anmodning til Forsvaret om bistand. Normalt vil de henvende seg til Landsdelskommando Nord-Norge (LDKN), som er ansvarlig for operasjoner på Norges fastland. LDKN vil deretter, ved hjelp av sine ressurser, gi oppdraget til en av Forsvarets avdelinger som har kapasiteter for slike operasjoner.

Mange falske alarmer

Minedykkerne rykker ofte ut på oppdrag for å uskadeliggjøre eller destruere gjenstander som viser seg å ikke være terrorbomber, men falsk alarm.

- Terroraksjoner gjør ofte at folk blir mer mis-tenksomme. Hvis det skjer terrorhandlinger ikke langt fra Norge, som de i London og Madrid, får vi derfor mange alarmer som viser seg å være gjenglemte bagasje og lignende. Men vi destruerer koffertene og pakker, selv om de i ettertid kan vise seg å være ufarlige. Det er bedre å være for mistenksom, enn å ta for lett på det faktum at en gjenstand kan være en bombe. Slike alarmer er heller ikke en stor belastning for avdelingen. Tvert imot får vi god trening av

enhver utrykning vi har, falsk eller ekte. Hver situasjon er unik, og vi må kunne analysere alle mulige scenarioer, forteller han.

En forholdsvis vanlig situasjon er at noen finner en gjenstand de ikke vet hvem tilhører, eller det ikke kan redegjøres for hvorfor den er der. Dette kan for eksempel være en pakke eller en koffert, kanskje med ledninger og batterier som skaper folks nysgjerrighet. I slike situasjoner er det dessverre mange som tar med seg gjenstanden til politiet, slik at den havner på et kontor, hvilket kan sette flere liv unødvendig i fare. - Hvis man finner en gjenstand man er i tvil om kan være farlig, så må man for all del ikke flytte på den, men melde fra, slik at innretningen kan undersøkes, og eventuelt uskadeliggjøres på en sikker måte, sier Høvik.

Ekspertes på eksplosiver

I mange land har politiet egne, fullt utrustede bombegrupper. Dette er ikke tilfellet i Norge. Forsvaret yter spesialbistand til politiet i saker der terrorbomber er involvert, en ordning Forsvaret ser klare fordeler med. De mener at øvingsnivået alltid vil kunne ligge høyere for Forsvarets dedikerte personell enn for politiet, når det gjelder behandlingen av eksplosiver. Beredskap mot terrorbomber er

en kapasitet Forsvaret uansett må ha i forhold til militære operasjoner.

- Den norske modellen fungerer godt. Den mest åpenbare fordelene er vår gode tilgang på teknisk etterretning, ressurser og opptrent kompetanse når det gjelder eksplosiver. Slike oppgaver er ofte meget ressurskrevende, men vi har fått disse ressursene som et biprodukt av den aktiviteten vi allerede utfører innen rydding av miner, granater og artilleri-ammunisjon, samt bomber etterlatt etter krigshandlinger, forteller Høvik.

” Hvis man finner en gjenstand man er i tvil om kan være farlig, så må man for all del ikke flytte på den, men melde fra.

Morten A. Høvik, minedykkersjef

Minedykkerne utfører langt over hundre eksplosivryddeoppdrag i sjø og på land hvert år. Gjennom disse oppdragene får de særdeles god trening i fredstid, samtidig bidrar de til å støtte det sivile samfunnet.

Kan skje i Norge

God etterretning, samt evne til å vurdere en mulig trussel, er særdeles viktig i mange situasjoner for kommandoen. MDK opplever ofte

tilfeller der oppdraget løses av seg selv, før de rekker å rykke ut. Dette skjer ofte ved at politiet klarer å finne ut hvorfor for eksempel en koffert, veske eller pakke kan være hensatt på et trafikkutepunkt, eller i et kontorlandskap. Hvis de kan finne årsaken til dette, får som regel politiet rådgivning, slik at de selv kan fjerne gjenstanden.

Orlogskapteinen understreker at det til slutt er viktig og huske at utstyret og personellet, samt hvilke metoder minedykkerne bruker for å angripe terrorbomber må holdes hemmelig. - Dette er nødvendig for å bevare sikkerheten til MDKs egne folk. I tillegg må man hindre at eventuelle terrorister får muligheten til, gjennom å kjenne minedykkernes metoder, å gjennomføre tiltak som kan hindre uskadeliggjøringen av en terrorbombe.

- Når folk hører om en terrorbombe som går av i for eksempel Kabul eller Bagdad, innser få at dette faktisk kan skje her hjemme. Men Norge er en del av resten av verden, enten vi vil eller ikke. Terroraksjoner som de man har vært vitne til i London og Madrid demonstrerer at også Europa står ovenfor slike trusler, og Norge likeså. Dette viser at høy beredskap og kort responstid mot terrorbomber er nødvendig, sier Høvik.

FOTO: HÅVARD HANASAND

Tre splitter nye fartøyer er på god vei inn i den norske marinen. Sjøforsvaret ser frem til å ta i mot KNM Skjold, KNM Fridtjof Nansen og KNM Roald Amundsen i løpet av det kommende året.

Jonas Parmann og Vidar Hope
[redaksjonen@marinen.no]

Fartøyene kommer i 2006

Første fartøy ut blir multirollefregatten KNM Fridtjof Nansen. Planlagt dato for overtakelse er for øyeblikket satt til 31. mars og få uker senere vil den nye fregatten være i norsk farvann.

- Et av høydepunktene i året som kommer er å ønske KNM Fridtjof Nansen hjem til Norge, men vi må regne med at det kan ta åtte til ti uker etter at vi har overtatt fartøyet før den er hjemme i eget farvann, forteller Hans Christian Helseth, sjefen for Overflateflotiljen.

Oslo første stopp

Årsaken er at fartøyet skal lastes med alt fra forbruksmateriell til utstyr i byssa. I tillegg skal mannskapet gjennomføre sikkerhetstester.

- Når fartøyet overtas må besetningen bære materiellet om bord. De må også lære fartøyet å kjenne, lære å operere sikkerhetsutstyret, vite hvordan vi kan behandle brann- og havarisystem og få en minimumsforståelse for hvordan vi kan operere sikrest mulig, sier Helseth.

Når det er gjort er den nye fregatten på god vei mot Oslo hvor den blir vist frem for første gang. Senere vil den seile til Bergen, før den stopper opp på Haakonvern. Også der har Kysteskadren en plan.

- Vi ønsker å ha åpent skip på Haakonvern slik at de som har jobbet med dette på land også får se fregatten. Resten av året blir de resterende sjøprøvene gjort i havområdet utenfor Bergen og ved ulike testanlegg langs kysten, forklarer Helseth.

- Forventer flere forsinkelser

KNM Fridtjof Nansen skulle etter planen vært overlevert til Forsvaret høsten 2005. Til neste høst skal fregatt nummer to, KNM Roald Amundsen, være klar for overlevering, men Helseth tror det også der må forventes forsinkelser.

- Den overtas etter planen 30. september, men basert på erfaringene med den første fregatten er vi innstilt på forsinkelse. Men den blir nok ikke like stor som med KNM Fridtjof Nansen, sier han.

Gjennom 2005 har alle de fem nye fregattene vært under produksjon ved byggeverftet i Spania. I tillegg har flere moduler blitt produsert i Norge. Slik er statusen i fregattprosjektet ved utgangen av året:

- KNM Fridtjof Nansen. Er sjøsatt og for øyeblikket i testperioden. Besetningen er ferdig med kurs og står spent klar til å gå om bord til våren. Fartøyet skal etter planen overleveres til Sjøforsvaret 31. mars 2006.
- KNM Roald Amundsen. Ble døpt og sjøsatt i vår, men er fortsatt i byggefase. Får installert utstyr. Kjernebesetningen er klar. Er noen måneder forsinket, planlagt overtakelsesdato er 30. september.

- KNM Otto Sverdrup. Ligger fortsatt på beddingen i Spania. Er i byggefase og er litt forsinket. Planlagt sjøsättning er i månedskiftet mai/juni 2006. Kjernebesetningen er klar.
- KNM Helge Ingstad. I byggefase og 20 prosent av fartøyet er ferdigstilt. Ligger foran planverket, og skal etter planen komme høsten 2008. Fikk i november skipssjef på plass.
- KNM Thor Heyerdahl. I byggefase hvor ca 10 prosent av fartøyet er ferdigstilt. Ligger også foran planverket og skal etter planen komme høsten 2009.

- For den tredje fregattens del, regner vi med å døpe og sjøsette den på forsommeren, men dette avhenger blant annet av tidevannet i Spania, forklarer Helseth. KNM Otto Sverdrups komplette besetning vil være klar i løpet av det kommende året og fregatten blir klar for overlevering i 2007. Besetningsmedlemmene hentes blant annet fra dagens to gjenværende fregatter av Oslo-klassen. I 2006 vil det bare være én igjen.
- KNM Trondheim fases ut i løpet av neste år. Fregatten skal ha et avskjedstokt til navnebyen hvor vi skal overrekke ankeret. 2. juni 2006 har fartøyet vært i operativ drift i 40 år og den har gjort en god jobb for Sjøforsvaret, sier Helseth.

Ny vår også for MTB-miljøet

Det er ikke bare fregatter som vil prege det neste året i Sjøforsvaret. I juli går KNM Skjolds besetning om bord på protofartøyet, som nå kommer tilbake til Haakonvern i oppdatert versjon. Sjøforsvaret har som mål å operere med seks nye MTB-er av Skjold-klassen innen 2010. KNM Skjold ble sjøsatt allerede i 1999 og seilte i fire år før den vendte tilbake til Mandal.

- KNM Skjold skal etter planen overleveres til Sjøforsvaret i juli 2006 etter de skipstekniske oppdateringene. Dette er en forsinkelse på to måneder, forteller prosjektlederen for Skjold-klassen i Forsvarets logistikkorganisasjon, kommandørkaptein Knut Helge Stormoen.
- De skipstekniske testene vil bli utført utenfor Mandal, mens tester av våpen-, samband- og sensorsystemer vil bli gjort fra Haakonvern. Dette fordi det er i bergensområdet nødvendig assistanse og ressurser som kreves for testene er tilgjengelig, sier Stormoen.

Skjold Prime Consortium (SPC), som er paraplyorganisasjonen for bedriftene som står for byggingen av Skjold-klassen, har imidlertid ennå ikke mottatt den endelige leveransen av gass-turbinene som er en vesentlig del av den skipstekniske oppdateringen.

- Skal SPC kunne levere i juli 2006 må tiden for installasjoner og tester reduseres. Dette vil kreve mer ressurser, men det er likevel ikke umulig uten at det går på bekostning av kvalitet. Så jeg forholder meg nå til den nye tidsfristen, sier Stormoen som imidlertid ikke legger skjul

på at han synes den nåværende datoen for overlevering er en smule optimistisk.

Starter seilingen til høsten

Prosjektoffiseren for Skjold-klassen i Kysteskadren mener det blir mer Skjold-aktivitet for de som jobber i landorganisasjonene i 2006.

- Vi skal trene opp besetningene nummer to og tre i tillegg til den første besetningen. I år har vi kjørt fabrikkkurs på plattformssystemene, mens til neste år vil vi i større grad bli kurset i våpensystemene. Dette involverer flere miljøer som besetningene, treningssentrene og skole-systemet, forteller orlogskaptein Ståle Kasin.

” Det viktigste er at vi får det vi har bestilt. Hvis ikke blir det mer å vedlikeholde, mer å reparere og fartøyene vil få en lavere operativ evne og status.

Per Erik Gøransson, fregattprosjektet

De første testene med KNM Skjold vil foregå ved verftet i Mandal, men MTB-en er ikke klar til å trene opp besetningene før til høsten.

- De interne testene er det Umoe som står for, men vi stiller besetning til disposisjon. Dette er rene plattformtester av det som er bygd om og den nye fremdriftslinjen, sier Kasin.

Når KNM Skjolds besetning har vært gjennom en sikkerhetsmønstring til høsten, starter arbeidet med å lære opp de tre besetningene (KNM Skjold, KNM Storm og KNM Skudd) i de ulike systemene om bord.

- Det er ikke så mye KNM Skjold kan gjøre nå i forbindelse med samøvelser med de andre fartøyene. Derfor er all fokus rettet mot å bruke den som opplæringsplattform hvor vi trener opp skipssjefer, navigatører og skipsteknisk personell, opplyser orlogskapteinene.

Må holdes i aktivitet

Dagens missiltorpedobåter i Hauk-klassen blir faset ut i takt med innfasingen av Skjold-klassen. For hver nye MTB som kommer inn i strukturen, går to gamle ut. De besetningsmedlemmene som til nå er tatt ut til de nye MTB-ene kan bemanne de fartøyer i Hauk-klassen som er i opplag ved behov, samtidig som produksjonen i Mandal fortsetter. Dette er status for de nye MTB-ene før overgangen til 2006:

- KNM Skjold befinner seg på verftet i Mandal og skal etter planen bli overlevert til Sjøforsvaret juli 2006. Da som opplærings-

fartøy for nye besetninger til de kommende MTB-ene i Skjold-klassen og til noe testaktivitet i regi av Flo. Returnerer til verftet sommeren 2008 og overleveres til Sjøforsvaret som siste fartøy med komplett utstyr i september året etter.

- KNM Storm blir det første seriefartøyet som står klart og er nå under bygging hvor ca 55 prosent av fartøyet er ferdigstilt. Skal gjennom sjøtester i september 2006 og blir etter planen overlevert til Sjøforsvaret i april 2008.
- KNM Skudd og KNM Steil skal etter planen overleveres i august og desember 2008.
- KNM Glimt og Gnist skal etter planen overleveres i april og i juni 2009.

KNM Skjold skulle vært levert til Kysteskadren 18. mai 2006, men Kasin har vært forberedt på forsinkelser.

- Det ser ikke ut som at forsinkelsen vil påvirke seriefartøyene ennå. Men det blir en utfordring for Kysteskadren å holde besetningene i aktivitet. Alternativet nå er at besetningen til fartøy nummer to i større grad er med KNM Skjold-besetningen i forbindelse med testseilingen i mandalsområdet for å få praktisk opplæring. Men dette var vi også forberedt på, understreker han.

- Det er nå fremtiden starter

Forsinkelsene er også synlige i fregattprosjektet. Prosjektleder Per Erik Gøransson følger tett med byggingen for å sikre at kvaliteten blir god nok, nå når verftet må arbeide enda fortere.

- Det viktigste er at vi får det vi har bestilt. Hvis ikke blir det mer å vedlikeholde, mer å reparere og fartøyene vil få en lavere operativ evne og status. Det må vi unngå, advarer han.

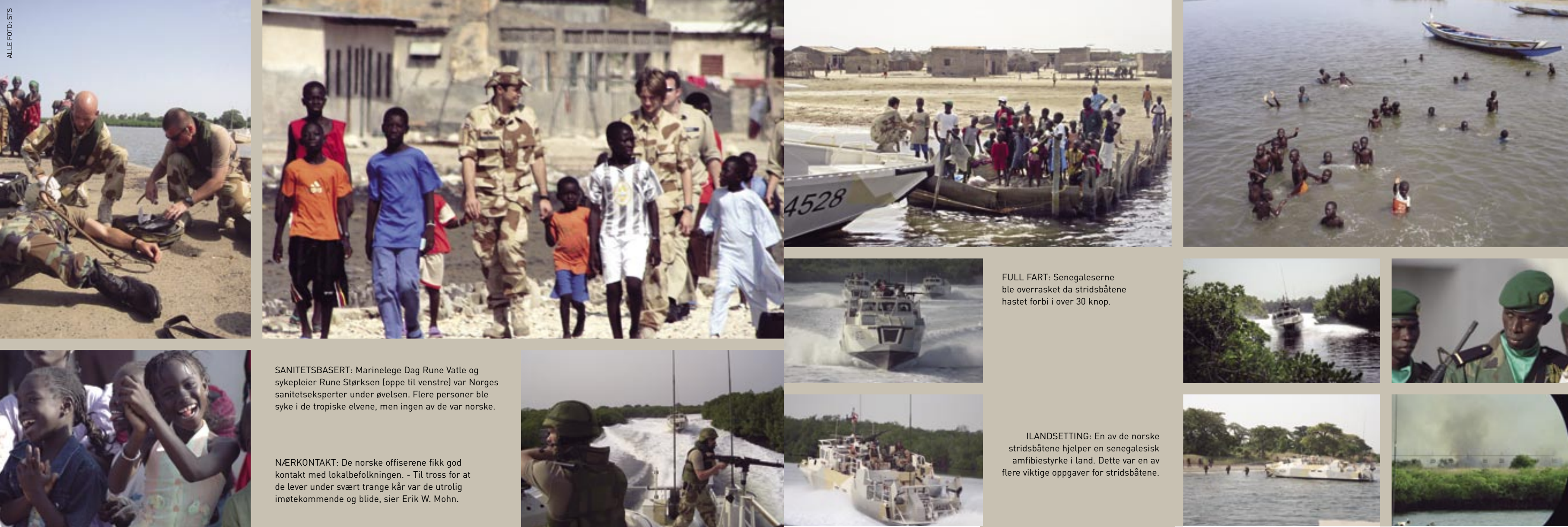
Det er derfor Forsvarets logistikkorganisasjon i snitt har ti kontrollører som er med når verftet tester fregattene i Nord-Spania.

- Testene som foregår for øyeblikket på KNM Fridtjof Nansen er en havnetest, som vil si en test hvor fartøyet blir liggende til kai, forklarer Gøransson.
- Etter denne gjennomføres en sjøtest. Disse to skal gi svar på om fregattene står til kravene vi har satt for dem, til lands som til vanns, sier han.
- Verftet var ikke ferdig med fartøyet i tide, så alt har blitt noe forskyvet. Dette gjelder testene også, sier prosjektlederen og understreker at de resterende fregattene ikke har den samme forsinkelsen.

Sjefen for Kysteskadren, flaggkommandør Håkon Tronstad, ser frem til et år hvor de to gigantprosjektene vil bli mer synlige. Han er bestemt på at Sjøforsvaret kan stille med moderne marinefartøyer fra 2006 av fremtidens beste sort.

- Fremtiden begynner i 2006, sier han.

Håkon Tronstad og Per Erik Gøranson forbereder seg på å ta imot nye fartøyer i 2006.

ALLE FOTO: SIS

SANITETSBASERT: Marinelege Dag Rune Vatle og sykepleier Rune Størksen (oppe til venstre) var Norges sanitetsekspert under øvelsen. Flere personer ble syke i de tropiske elvene, men ingen av de var norske.

NÆRKONTAKT: De norske offiserene fikk god kontakt med lokalbefolkningen. - Til tross for at de lever under svært trange kår var de utrolig imøtekommende og blide, sier Erik W. Mohn.

FULL FART: Senegaleserne ble overrasket da stridsbåtene hastet forbi i over 30 knop.

ILANDESETTING: En av de norske stridsbåtene hjelper en senegalesisk amfibiestyrke i land. Dette var en av flere viktige oppgaver for stridsbåtene.

Nærkontakt med en annen verden

Etter over en måned med amfibieoperasjoner i senegalesisk farvann har de 27 nordmennene opplevd mer enn maritim krigføring. Nærkontakten med senegaleserne har gjort inntrykk på øvelsesstyrken.

 Vidar Hope
[vhope@mil.no]

Senegal ligger langt nede på FNs leverstandardliste og blir regnet som et av verdens fattigste land. Dette fikk det norske personellet merke under treningsoperasjonene langs det vestafrikanske landets smale elver i høst. - Det var spesielt å gå i landsbyene og se fattigdommen med egne øyne. Men til tross for at de lever under svært trange kår var de utrolig imøtekommende og blide. Så det slår meg nå i førjulstiden at livskvalitet ikke kan måles i hvor flotte julegaver vi får, forteller orlogskaptein Erik W. Mohn.

Ga overskuddslager til sykehus

Øvelse Green Osprey ble ledet av nederlandske og britiske amfibiestyrker og involverte totalt opp mot 3000 personer fra åtte nasjoner,

inkludert den senegalesiske marinen. - Senegal er et vestligorientert land med fredelige innbyggere. De var veldig samarbeidsvillige, men jeg tror de fikk sjokk da vi kom susende i 35 knop med stridsbåtene i elvene. Kommunikasjonen var god, vi brukte mye fingerspråk, men slapp å bruke knyttnevene. Inntrykket vårt var at vi var veldig velkomne, forklarer Mohn.

Det fransktalende landet har 10,5 millioner innbyggere og forskjellen mellom fattig og rik er enormt stor. Da nordmennene besøkte et av de lokale sykehusene like før avreise, ga de like godt resten av medisinerbeholdningene til lokalbefolkningen.

- Da vi kom frem til Dakar undersøkte vi muligheten for å overlevere overskuddet av medisiner og forbruksmateriell til et lokalt sykehus. Vi ble tipset av den britiske ambassaden om et lite sykehus drevet av nonner i slummen av hovedstaden, forklarer marinelegen Dag Rune Vatle.

Reddet trolig liv

Sykehuset tar seg av de aller fattigste i Dakar og har svært få ressurser tilgjengelige. - Til tross for det hadde de et utrolig stort stå på-mot, sier Mohn og er glad for at nordmennene kunne bidra. - Det som gjorde størst inntrykk på oss var alle de underernærte barna vi fikk møte, og omsorgen de fikk av personellet. Det var tydelig at de materielle ressursene til sykehuset var et

problem, så det følte utrolig godt å kunne bidra litt her, sier Vatle.

- Medisinene var ikke gått ut på dato og det var mye der som trolig vil redde liv, legger Mohn til.

Det norske personellet har hatt et hektisk program under treningen. I løpet av fem uker har stridsbåtene vært i aksjon nærmest tjuetimer i døgnet, syv dager i uken. Hver av de fire stridsbåtene har seilt oppunder 6000 nautiske mil i løpet av perioden.

- Vi brukte mye tid på å informere lokalbefolkningen rundt elvene om at vi var der for å trene med marinestyrken. De lokale fiskebåtene hadde ikke lanterner, selv om de seilte mye om natten, så derfor leverte vi ut lykter som de ble

oppfordret til å bruke dersom de så at vi kom seilende, sier Mohn.

Den norske styrkesjefen skriver nå rapport fra øvelsen hvor han anbefaler Sjøforsvaret om å se nærmere på Senegal som treningsområde for norske enheter.

- Det er fremmed klima, farvann og kultur. Sammen med andre nasjoner som Storbritannia kan vi få trene for internasjonale operasjoner i et internasjonalt miljø innenfor alle maritime operasjoner. Britene planlegger en enda mer omfattende øvelse der til neste år, og faglig sett anbefaler jeg at vi ser an mulighetene til å være med, sier han.

- For dette var svært lærerikt på mange måter.

Styrker taktisk ledelse

De neste to årene skal staben i Norwegian Task Group mer enn fordoble antall offiserer. Styrkingen av Sjøforsvarets taktiske ledelselement var et av hovedmålene med omstillingen.

 Katrine Gramshaug
(kgramshaug@mil.no)

En kraftig ledetråd i omstillingen i Sjøforsvaret og Forsvaret har vært å gjøre de militære ressursene mer tilgjengelige både hjemme og ute. Styrkestrukturen må være så fleksibel at den kan anvendes i hele spekteret av freds-, krise- og krigsoppgaver, der det trengs og når det trengs.

Fra januar 2006 øker Norwegian Task Group (NoTG) fra 11 til 20 offiserer. To år senere blir ledelselementet komplett og teller da 25 stabsoffiserer. - Denne satsingen gjør oss i bedre stand til å bli et gripbart og stående ledelselement, sier stabssjef, kommandørkaptein Svein Jarle Jacobsen.

Han er godt fornøyd med resultatene etter Neptun, som spesielt har kommet Norwegian Task Group og de operative enhetene til gode. - Den nye staben blir N-organisert og nærmest organisasjonsmessig identisk når den går fra land og embarkerer kommandofartøyet. Jeg tror dette blir en smart og effektiv måte å drive det operative ledelselementet videre, forteller han.

Fra NoTG ble fast etablert for fem år siden og frem til i dag har staben gått gjennom en rivende utvikling og kompetanseheving. Sammenlignet med tilsvarende staber i andre land er det norske ledelselementet fullt på høyde. - Med nyordningen går vi mange skritt

fremover i både evne og potensiale. Om vi ikke hadde blitt styrket nå, hadde det ikke vært så mange muligheter for oss å utvikle oss videre, mener han.

De fleste fagfeltene i Sjøforsvarets operative ledelselement blir styrket som følge av stabens økning. - Nå har vi hatt én offiser på hvert spesialfelt. Med flere som arbeider innen hvert fagområde blir vi mer robuste, og vi får ressurser og kompetanse til å håndtere et bredere spekter av oppgaver, sier Jacobsen.

Blant annet skal staben overta Kysteskadrens årsprogram og det pedagogiske ansvaret for undervisning av fagområdet taktisk ledelse fra KNM Tordenskjold. Staben vil også støtte andre avdelinger i forbindelse med mønstringer, undervisning og tilrettelegging. - Tyngepunktet i de nye stillingene i staben ligger i operativ bransje, men vi har forbeholdt noen av stillingene innen logistikk til de med bakgrunn fra forvaltning eller teknisk bransje. Det blir også opprettet en intendant som har det budsjett-tekniske ansvaret for øvelser og stabsbudsjettet, forteller Jacobsen.

- Først fra høsten 2006 vil man begynne å få effekt ut av endringene. Det første halve året vil være en mellomperiode hvor vi ikke har alle stillingene besatt, forklarer Jacobsen som tror Sjøforsvaret kan vente seg synergi på fagfelt ut over det NoTG er ansvarlig for.

Styrkesjef for det norske ledelselementet (Commander Norwegian Task Group) er etter Neptun fremdeles ensbetydende med sjefen for Kysteskadren, mens stillingen som stabssjef får kommandør-grad. - Denne gradsøkningen er viktig. Når flaggkommandøren ikke selv kan lede styrken, er det en kommandør som kan gjøre det. Gradsøkningen gir også større stabilitet på ledelsesnivå. Man blir ikke nødvendigvis en dyktig taktisk styrkesjef etter erfaring fra kun én øvelse som gjeste-CTG, forteller Jacobsen. Det kreves bevisst formell kompetanseheving, mye øvelseserfaring og fremfor alt utvikling av personlige egenskaper. Stabssjefsstillingen i NoTG lyses ut første halvår 2006 og Jacobsen kommer til å fungere i stillingen med kommandørkapteins grad frem til august.

Jacobsen og staben hans tror på en spennende fremtid for ledelselementet. - Skal norske styrker deployeres til utlandet må vi ha en stab som kjenner underlagte avdelinger og innehar nødvendig kompetanse. Norske maritime styrkebidrag har sine særegenheter som staben har best forutsetninger til å lede, sier Jacobsen som nå kommer til å prioritere å få den nye organisasjonen på plass og fortsette videreutviklingen av NoTG-staben som et taktisk ledelselement.

FORNØYD: Stabsjefen i NoTG, Svein Jarle Jacobsen påpeker at de fleste fagfeltene i Sjøforsvarets operative ledelselement blir styrket som følge av at staben øker.

Evalueringer fra dag én

Sjøforsvaret får ny organisasjon fra 1. januar etter halvannet år i omstilling. Evalueringen av den nye organisasjonen starter samtidig.

 Katrine Gramshaug
(kgramshaug@mil.no)

- Det er viktig for oss å identifisere svakheter og den nye organisasjonen vil bli evaluert fortløpende og justert dersom det er nødvendig, forteller orlogskaptein Bjørn-Ove Stikholmen, prosessleder i prosjekt Neptun.

Klar for praksis

Som prosessleder har han stått for mye av grunnarbeidet i omstillingsprosjektet og er spent på hvordan den nye organisasjonen kommer til å fungere når alle kommer tilbake etter jul. Prosjekt Neptun og prosessgruppen hadde ansvaret for omstillingsarbeidet da den nye organisasjonen ble utredet våren 2005. Imidlertid er det linjeorganisasjonen som har hatt ansvar for gjennomføringsfasen, støttet av prosjektleder med sin prosjekt- og prosessgruppe. Gjennomføringsfasen har bestått av formelle prosesser for å etablere ny organisasjon og ble avsluttet med å innplassere personellet i nye stillinger. Fremover vil prosessgruppen ha ansvaret for monitoreringen av den nye organisasjonen, og støtte linjen med igangsettelse av nye prosesser. - Sjøforsvarets organisasjon skal være ferdig evaluert innen 1. august 2008, men for å unngå at eventuelle feil fester seg og setter for store spor, starter vi dette arbeidet med det samme, forteller Stikholmen.

Sjefen for Kysteskadren, flaggkommandør Håkon Tronstad, er glad for at resultatene etter Neptun-planleggingen nå skal vise seg i praksis. - Mange brikker må falle på plass i riktig rekkefølge om denne operasjonen skal bli vellykket. Det er jobbet mye med planleggingen av Neptun og jeg er trygg på at overgangen vil gå bra. Vi har hatt god kontakt med avdelingene gjennom hele prosessen, og kan ikke ha glemt så mye, forteller han.

Utfordringer i vente

De formelle gjøremålene i omstillingen er nå ferdig. Mesteparten av personellet er innplassert i stillinger og ny søknadsrunde som lyses ut i februar. Totalt har 1500 stillinger vært til behandling i en egen Neptunrunde og vel 1200 av disse har fått fast innplassering. I tillegg har rundt 150 fått midlertidig beordring - Det som gjenstår før vi kan ta juleferie er å få alle detaljer som lønnslistene og nettorganisering på plass, forteller Brede Gislefoss i sentralt innføringsteam.

Sjøforsvaret skal nå inn i en implementeringsfase og Stikholmen ser her flere utfordringer som må på plass fremover. • Norwegian Task Group styrkes fra 11 til 25 stillinger og må finne sitt grensesnitt med Fellesoperativt hovedkvarter og våpnene. • Hvert våpen får eget treningssenter som blir oppsatt og bemannet fra 1. januar 2006, men har behov for en etableringsperiode frem til 1. august 2006. I denne perioden blir det helt nødvendig å sikre at kompetanseproduksjonen opprettholdes til treningssentrene overtar. • Den nye fellesintegrerte driftsstaben (FID) må finne sin plass. Sjøforsvarets skoler og Kystvakten må finne frem til hva de skal få ut av avdelingen. • Fagnettverk må etableres på tvers av treningssentrene for at fagmiljøene skal bestå. • Det nyopprettede Marines jegervåpen, som er en sammenlåsning av Marinejegerkommandoen, Minedykkerkommandoen og Kystjegerkommandoen, må finne synergien seg i mellom, samtidig som hver enkel avdeling skal beholde sitt særpreg. • Logistikkvåpenet opprettes som et nytt selvstendig våpen og skal gi logistikkstøtte, Combat Service Support (CSS) til de operative enhetene, samtidig som de selv skal drifte fire svært forskjellige fartøyer.

- Hektisk halvår

Prosesslederen ber folk gjøre seg klar til et hektisk halvår. - Samtidig som vi implementerer ny organisasjon skal vi styrkeprodusere som vanlig. Vi kan ikke la den daglige driften i organisasjonen dø, mens vi får

Bjørn-Ove Stikholmen er prosessleder i Neptun.

den nye organisasjonen på fote. Fremover må vi klare å fokusere både på ny organisasjon og styrkeproduksjonen, sier Stikholmen, som ber lederne huske på personellet i denne hektiske perioden.

Sjefen for saniteten i Sjøforsvaret, Jan Sommerfelt-Pettersen, ønsker å gå i gang med en undersøkelse innen helse, miljø og sikkerhet over nyttår. - Dette har vært planlagt av generalinspektøren siden Neptun startet. Vi ser for oss å gjennomføre en spørreundersøkelse på nyåret med en oppfølgende til høsten. Sommerfelt-Pettersen vil gå til eksterne fagmiljøer for å få gjennomført undersøkelsene vitenskapelig og uhildet. - Vi har vært med på en usedvanlig stor omstilling som er gjennomført i et høyt tempo over kort tid. Det er godt lederskap å vite hvordan det går med personellet etter en slik periode, minner sanitetssjefen om.

Slik blir nye Sjøforsvaret

Generalinspektøren satte høsten 2004 i gang omstillingsprosjektet Neptun. 1. januar 2006 trer endringene i kraft og innen 1. august skal organisasjonen være besatt med de planlagte 1973 årsverkene. Kystvakten er nærmest uforandret, mens Kysteskadren kvitter seg med flotiljeinndelingen og organiseres i våpen for de ulike enhetene. Hvert våpen får sitt eget treningssenter og dermed flyttes ressursene over i den spisse enden. Sjøforsvarets skoler skal ikke lenger drive med grunnleggende utdanning som i stor grad overføres til treningssentrene og en større del av aktiviteten skal vies til høyere akademisk og militær utdanning.

DEN NYE DOKKEN

I den nye tørrdokken kan det gjenomføres vedlikehold av større fartøyer i Sjøforsvaret som fregattene i Fridtjof Nansen-klassen og KV Svalbard. I tillegg vil de mindre fartøyene bruke den. Dokken skal være overbygget som beskyttelse mot klimatiske forhold spesielt med sikte på reparasjoner av elektroniske sensorer.

Den nye dokken på Haakonvern blir miljøvennlig og det er lagt svært stor vekt på sikkerheten både til de som jobber der og fartøyene. Går alt etter planen er dokken klar til å ta i mot de nye fregattene like før jul i 2007.

 Katrine Gramshaug
[kgramshaug@mil.no]

Klarsignal for den nye dokken

NESTEN SLIK: Omtrent slik kan den nye dokken bli seende ut når den er ferdig ved årsskifte 2007/2008. Illustrasjon: Håvard Hanasand.

Forsvarets logistikkorganisasjon (Flo) må fremdeles ta noe forbehold om detaljene rundt byggingen av dokken.

- 15. desember tas den endelige avgjørelsen i Stortinget, og tilbyderne har frist på seg til 31. desember for å stå ved anbudet de har levert, forteller John Ivar Knudsen, avdelingsdirektør i Flo/Tungt vedlikehold.

Erstatter 1960-talls bygg

Faller alt dette på plass kan byggingen av den nye dokken starte tidlig i 2006, og den nye dokken vil kunne stå ferdig til årsskifte 2007. - Vi regner med ca 20 til 24 måneders byggetid fra kontrakten inngås til dokken er ferdig, forteller han.

Den nye tørrdokken på Haakonvern kommer til å erstatte dagens dokk som nå driver på dispensasjon og stenges til nyttår. Den eksisterende dokken har vært i drift i 43 år og kan ikke lenger innfri de tekniske, sikkerhets- og miljømessige kravene. Dokken er heller ikke stor nok til å ta i mot de nye fregattene. Miljødokken skal utvides i alle retninger og blir spesialtilpasset Fridtjof Nansen-klassen.

- Vi sprenger i den eksisterende dokken og utvider den både i bredden, dybden og høyden. Taket skal bort og erstattes med ståltak for å få de nye fregattene inn i den overbygde dokken. I tillegg skal alt teknisk utstyr, som vifter, ventilasjon og pumper, byttes ut, forteller Knudsen. Nyedokken blir laget slik at vedlikeholdet kan gjennomføres mer effektivt, blant annet kan større lastebiler og kraner kjøre rett inn i dokken, og inndokking kan gjennomføres med færre verkstedsarbeidere.

Fokus på miljø

Nybygget får også topp moderne brannvern-utstyr og det er lagt vekt på å gjøre den mest mulig miljøvennlig. - Havbunnen rundt Haakonvern er i løpet av de siste årene blitt rengjort for miljøskadelig avfall. Ut fra den nye dokken kommer det ikke til å bli noe utslipp i det hele tatt. Både luft- og vannutslipp kommer til å filtreres gjennom et renseanlegg, sier Knudsen. Slik det ser ut nå kommer Sjøforsvaret til

å bruke dokken så mye at det ikke er aktuelt å trekke inn andre brukere. Med flere fregatter blir også vedlikeholdsmengden større, og Knudsen tror det kommer til å gi ringvirkninger til sivile leverandører.

Sjefen for Overflateflotiljen, kommandør Hans Christian Helseth, er fornøyd med å få bygd dokken, men understreker at det til syvende og sist er et politisk spørsmål hvordan forsvarsmidlene skal brukes.

- Uten dokk kan vi få situasjoner der vi opplever at fregattenes operative tilgjengelighet blir redusert. Uforutsette reparasjoner som kunne vært ordnet raskt, vil kunne ta mye lenger tid. En tørrdokk på Haakonvern vil også gi fregattmiljøet nærhet til verksteds-tjenesten. Det betyr at fartøyene får utført det vedlikeholdet de skal på Haakonvern, samtidig som mannskapene kan utnytte dokk-perioden mest mulig effektivt ved å bruke de ulike tjenestene på basen, forteller han.

Ny informasjonsavdeling ved årsskifte

31. desember går Gunnar Vettejord av etter ti år som informasjonssjef på Haakonvern. I Marinen-redaktør Katrine Gramshaug skal fungere i stillingen.

 Vidar Hope
[vhope@mil.no]

Også informasjonsavdelingen i Sjøforsvaret er rammet av prosjekt Neptun. Det er vedtatt at informasjonssjefsstillingen ikke videreføres i nåværende form og at avdelingen slik vi kjenner den i dag blir slankere. Fra 1. januar vil avdelingen bestå av en informasjonsrådgiver som vil fungere som informasjonssjef og en webmaster som skal ivareta Sjøforsvarets nettsider.

- Vil helt sikkert angre

- Katrine Gramshaug kommer til å fungere som informasjonssjef. Senere vil avdelingen også få en militær rådgiver, men det er usikkert når denne er på plass, forteller avtroppende sjef, Gunnar Vettejord. Den militære stillingen lyses ut i februar og vil tidligst tiltre 1. august neste år. Den avtroppende informasjonssjefen er tilbudt avgangspakke og ser frem til en pensjonist-tilværelse.

- Men det betyr ikke at jeg slutter å virke i Sjøforsvaret. Jeg har blant annet fått tilbud om å sørge for at de to neste utgavene av Tidsskrift for sjøvesen kommer ut. Grunnen til at jeg slutter er fordi jeg nå ønsker å jobbe mindre enn det jeg har gjort, sier han. - Jeg kommer helt sikkert til å angre på dette, fordi det har vært så utrolig morsomt. Men jeg er tross alt 61 år nå og har vært i arbeid siden jeg var 18. Det er kjekt å gjøre andre ting mens jeg ennå har lyst til det, sier Vettejord.

Prioriterer nettsidene

Katrine Gramshaug har jobbet ved informasjonsavdelingen på Haakonvern i fem år og har fungert som informasjonssjef flere ganger, en av de over en seksmånedessperiode. - Jeg kjenner etter hvert godt til Gunnar sine arbeidsmetoder. I første omgang vil vi gå videre i samme spor. Men vi får færre ressurser og må derfor prioritere annerledes, forteller hun.

Den nye informasjonssjefen ser på mediekontakt eksternt som en av de viktigere oppgavene fremover.

- Samtidig skal vi følge opp den interne informasjonen gjennom nettsidene, som fremover vil bli hyppigere oppdatert ettersom I Marinen opphører og blir erstattet av et nytt felles blad for hele Forsvaret.

Det nye bladet som skal erstatte I Marinen, Hærfra, Luftled og Forsvarsforum, kommer ut

for første gang i januar/februar.

- Redaksjonen i Bergen skal bidra med stoff til det nye bladet, og det ser vi frem til, forteller Gramshaug.

Vil merkes

Både Vettejord og hans foreløpige arvtaker tror at informasjonsavdelingen vil bli mer sårbar og mindre robust med den nye organisasjonen. - Ved å legge ned I Marinen mister vi en svært viktig informasjonskanal, så derfor vil nettsidene til Sjøforsvaret bli viktigere, sier Vettejord.

At informasjonsavdelingen og Sjøforsvaret nå må klare seg uten Vettejord vil merkes i organisasjonen, tror Gramshaug.

- For Sjøforsvaret merkes det godt. Gunnar har vært et ansikt utad i ti år snart. Jeg håper at den kompetansen han har gitt organisasjonen vil sitte igjen selv om han slutter. I tillegg har han hatt gode relasjoner til media. Dette vil nok gjøre jobben for oss enklere, samtidig som det blir en utfordring å holde det vedlike, sier Gramshaug.

- Katrine har gjort en god jobb her de siste fem årene og har vikariert som informasjonssjef flere ganger. Dette klarer hun fint, avslutter Vettejord.

AVMELDING!

Hvordan blir det å være sjef for Marinens logistikkvåpen?

- Dette blir først og fremst veldig gøy, men samtidig svært utfordrende, da våpenet blir en viktig del av marinen etter Neptun. Å få en slik sjanse på dette tidspunktet i min karriere er en stor mulighet, som jeg skal gjøre det absolutt beste ut av.

Så hvordan blir det nye våpenet?

- Logistikeren i meg er glad for at marinen endelig får et operativt logistikelement under én ledelse. Vi ønsker et deployerbart og gripbart logistikkvåpen, som skal være med på å øke marinens kampkraft. Våre nåværende logistikkavdelinger, både for land og sjø, vil gå inn i det nye våpenet, og fortsette sin virksomhet under en felles ledelse. Marinens

logistikkvåpen skal levere varer og tjenester fra dag én, hvilket vil si 1. januar 2006. Når vi i det samme tidsrommet skal få våpenet opp og gå, blir dette en skikkelig utfordring. Men utgangspunktet er meget bra, med mange dyktige og faglig kvalifiserte personer allerede på plass.

Men hvor skal dere begynne?

- I en oppstartsprosess som denne er det klart vi får mye å gjøre, og derfor blir prioriteringer viktig. Det viktigste nå blir å få staben min på plass, komme i dialog med Forsvarets logistikkorganisasjon (Flo), samt å sette fokus på marinens planlagte nye logistikkfartøy. I forhold til Flo må vi få etablert et grensesnitt, slik at arbeidet og prosessene blir gjennomført så effektivt som

mulig. Men viktigst av alt så skal jeg bruke mye tid i begynnelsen på å bli kjent med de fartøyene og ikke minst personellet som får meg som ny sjef.

Motivert da?

- Ja, så absolutt! En venn sa til meg at jeg blir den første ikke-operative sjefen for en operativ avdeling i marinen. Siden de andre våpensjefene i Kysteskadrens ledergruppe er operative, tror jeg de tjener på å ha en med en litt annerledes bakgrunn blant seg. Som sjef har jeg klare ideer for hva som blir viktig i det nye våpenet. God koordinering og god kommunikasjon blir nødvendige kriterier for at vi skal lykkes, og det skal vi!

FOTO: JONAS PARMANN

Radioleder Karl Andre Løvstad kan følge katastrofeøvelsen ved hjelp av overvåkningskamera.

Knutepunkt når noe skjer

De er på beredskap hver eneste dag, tjuetimer i døgnet. - Alarmsentralen har vært en klar forbedring for oss på sjøen, sier skipsjef på KV Harstad, Jøran Nøstvik.

Jonas Parmann
(jparman@mil.no)

Kl. 09.00 går øvelsesalarmen. En eksplosjonsartet brann på fregatten KNM Narvik bryter ut mens fartøyet ligger til kai på Haakonsværn. Ikke mange sekundene senere ringer telefonen på Alarmsentralen, langt inne i fjellet et sted. Det blir spurt etter støtte fra utrykningsenheter internt og eksternt. Alarmsentralen starter varsling. Det blir informert om at militærpolitiet er tidlig på stedet sammen med brannvesenet, som også kan bidra med hjertestarter, oksygenapparat og godt trent personell i førstehjelp.

Hektisk trening

Det blir antydning at 17 mennesker er hardt skadet og evakuering av fartøyet har begynt. Men brannen er enda ikke under kontroll. Det er kaos på hovedkaien, og Alarmsentralen har nok å henge fingrene i. De skal registrere, varsle og rapportere inn alle skader og ulykker, og henvendelser etter bærer, ulltepper og annet utstyr rutes til aksjonsledelsen på Haakonsværn, som ordner med nødvendig materiell til hovedkaien og KNM Narvik. Heldigvis er det kun en øvelse denne gangen.

- Haakonsværn alarmsentral er et knutepunkt for rapportering av alle ulykker og uønskede hendelser på orlogsstasjonen og ute i de operative avdelingene på sjø og land, forteller radioleder Karl Andre Løvstad. For å bli god, må også Alarmsentralen gjennomføre øvelser. I begynnelsen av desember var det katastrofeøvelse på Haakonsværn og sentralen fikk testet seg ut noen hektiske timer. - Det kan ofte virke mer hektisk under øvelser

enn ved reelle situasjoner, men øvelser er likevel nyttig for oss å være med på, sier han.

Viktig på havet

Alarmsentralen er vaksentral for Sjøforsvarets legevakt, dykkerlegevakt og vakthavende prest og har direktelinje knyttet til AMK Haukeland og hurtigtaster til andre utrykningsenheter så vel internt som eksternt. - I tillegg fungerer Alarmsentralen som døgnkontinuerlig vaksentral for Sjøforsvarets støttelag. 24 timer i døgnet, syv dager i uken yter de sin service, forteller Løvstad.

Skipssjefen på KV Harstad fikk hjelp av Alarmsentralen da en av de menige om bord klemte hånden og knakk tre fingre tidligere i høst. - Alarmsentralen er en meget bra organisert og et godt virkemiddel for sikkerheten om bord. Det har vært en klar forbedring for oss på sjøen. Det er mye bedre å kontakte og holde en dialog med Alarmsentralen, enn at vi leter frem og ringer et lokalt

sykehus, mener skipssjefen på KV Harstad, kapteinløytnant Jøran Nøstvik.

Bare minutter etter at den menige fikk hånden i klem utenfor Kirkenes ble Alarmsentralen på Haakonsværn varslet og startet arbeidet sitt. - Alarmsentralen var i dialog med AMK Kirkenes og meg, og vi fikk lagt inn den menige på kirurgisk avdeling på Kirkenes sykehus. Å gå gjennom Alarmsentralen var til stor nytte for oss, forteller en fornøyd skipssjef.

Ring 2222

- Alarmsentralen utøver også en rekke tjenester innenfor elektronisk overvåkning, og har varslings- og rapporteringsansvar for flere avdelinger. Hvert år mottar flere tiltalls tusen alarmer og henvendelser, forklarer Løvstad. Han viser til internkontrollen der alle på Haakonsværn skal ringe inn til Alarmsentralen dersom noen form for ulykke eller nesteulykke skulle være ute.

- Ved å ringe oss får du raskest mulig hjelp, og det kan være avgjørende. Vi vil få med oss alt av skader, slik at du vil få riktig behandling og skaden kan registreres. For vi har et ansvar og det er viktig å få skadene dokumentert, slik at hvis det dukker opp seinskader er dokumentasjonen i orden, forklarer Løvstad. Han understreker at alle typer skader og ulykker skal ringes inn til sentralen. Ikke ene og alene for behandling. - Vi skal også ha inn nestenulykker. På den måten kan vi forebygge, noe som også er viktig. Man kan bli klokere på erfaringer og bygge opp rutiner og prosedyrer på best mulig måte, mener han.

Løvstad understreker at ved å ringe internnummeret "2222" er det lettere for et eventuell ambulanspersonell å finne frem på basen til ulykkesstedet. Og han forteller at noen ganger har personell ved skadestedet ringt 113 uten å kontakte Alarmsentralen, og ambulanspersonellet virret rundt på basen uten å finne frem. - Det er mer effektivt for ambulanspersonellet om vi er kontaktet og underforstått med ulykken. På den måten kan militærpolitiet eller personell fra Vakt- og sikringsavdelingen møte dem med transport ved porten og lede dem frem til ulykkesstedet, sier han. - Dessuten har vi så gode interne ressurser her som vil klare å rykke ut til de fleste steder på Haakonsværn i løpet av veldig kort tid, legger han til.

Jevnlige øvelser er en del av katastrofeberedskapen til Haakonsværn.

Knutepunkt for brukerne

Alarmsentralen ble etablert i mars 2000 og har utviklet seg kontinuerlig i tett samarbeid med brukere siden. Nå fungerer den som et knutepunkt og rådføringsentral mellom de skadede, på basen og på fartøyene, og legepersonell og spesialister. De viderefremidler og kan sette opp konferanser

” Alarmsentralen fungerer som et knutepunkt og rådføringsentral mellom de skadede, på basen og på fartøyene, og legepersonell og spesialister

Karl Andre Løvstad, radioleder på Alarmsentralen

hvor alle parter kan komme frem til en løsning på hvordan de skal håndtere ulykken. - Til nå i år har vi fått inn 830 henvendelser, som inkluderer personulykker, brann og trafikulykker, sier Løvstad som forteller at Haakonsværn orlogsstasjon og AMK Haukeland har inngått avtale som blant annet omfatter en direkte linje til spesialister innenfor alle felt på AMK Haukeland. Klar til tjeneste, døgnet rundt. Denne tjenesten er tilgjengelig for avdelinger på Haakonsværn og fartøyene ut, sier han.

Alarmsentralen yter også tjenester for familier som venter hjemme. På familiekontakttelefonen vil familie og pårørende bli satt videre til personell som skal svare på eventuelle spørsmål. - Ved å ringe familiekontakttelefonen vil pårørende ved behov også kunne komme i kontakt med vakthavende lege eller prest, samt få råd og støtte angående pressekontakt dersom det skulle være nødvendig, sier Løvstad og legger til at også denne tjenesten er døgnkontinuerlig.

FOTO: HARVARD HANSSAND

Navn: Lars Johan Fleisje
Alder: 49 år
Grad: Flaggkommandør
Stilling: Sjef for forsyningsavdelingen
Forsvarets logistikkorganisasjon

Tidligere tjeneste: Ble kadettaspirant ved Sjøkrigsskolen i 1974. Seilte senere i mange år, både på MTB og fregatt. Sjef for 21. og 22. MTB-skvadron i tre år. Har jobbet i Sjøforsvarsstaben og vært sjef i tre år ved sjøoperasjonssenteret på Jåtta. Han har også vært mye utenlands, med tre års Nato-tjeneste ved Norfolk-basen i USA, og utdanning fra blant annet Tyskland, Storbritannia, USA og Nato Defense College i Roma.

Hva går den nye jobben ut på?

- Som sjef for forsyningsavdelingen, leder jeg avdelingen som har ansvaret for at alle operative enheter mottar de varer og tjenester de trenger for å opprettholde avdelingens stridsevne. Som kjent, uten logistikk stopper den operative yteevnen.

Er det spennende?

- Ja, det er det. Jeg er ikke logistikkmann av utdanning, så jeg lærer noe nytt hele tiden, fra de dyktige folkene jeg jobber sammen med, og av de oppgavene vi har. Til tross for de store endringene Flo gjennomgår, jobber folk videre med krum hals, så dette er et fint sted å arbeide.

Hva skjer fremover?

- Vi går i disse dager over til en spissere forsyningsstruktur i form av færre steder, færre lagre, færre mennesker, mindre lagre og mer direkte levering etter avtaler. Akkurat nå er vi også i ferd med å sende mye materiell til Afghanistan i forbindelse med øket innsats i Nord-Afghanistan.

Anbefaler du andre å satse på fellestillinger?

- Ja, det gjør jeg. Det er lærerikt å inneha en slik jobb, selv om du alltid har en ekstra god følelse av hvor man har "vokst opp". Slike fellestillinger er nødvendige for at Forsvaret skal få gjort jobben sin - hjemme og ute, så jeg finner jobben veldig givende.

FOTO: MAGNE ÅHJEM

Tidligere skipssjef Bjarne Grimstvedt (t.v.) hadde mye å snakke om da han møtte KNM Trondheim-besetningen anno 1972 igjen.

Gjenforent etter tidenes ubåtjakt

12. november 1972 ledet daværende KNM Trondheim-sjef Bjarne Grimstvedt den største ubåtjakten i Norges historie. 33 år senere ble offiserene på fregatten gjenforent til mimrestund.

Jonas Parmann
ljparman@mil.no

Denne gang på søsterfartøyet KNM Narvik, siden den andre fregatten for øyeblikket var på seilingsoppdrag til Trondheim. Men det var likevel en humrende gjeng som satt tilbakelemt i salongen i befalsmessen. At det var en ubåt de jaktet på i 1972, er det ingen av dem som tror.

Med verdenspressen på slep

- Vi hadde bare rapportene våre å forholde oss til. Vi tok det dødsens alvorlig, gikk krigsvakter, klargjorde alt av våpen og tok alle forhåndsregler. Det var den største operasjonen i norsk forsvarshistorie noensinne, sier tidligere skipssjef på KNM Trondheim, Bjarne Grimstvedt.

Sammen med sine gamle skipsoffiserer som seilte fregatten i 1972, gikk historiene om ubåtjakten på løpende bånd. Det var den største operasjonen i Norges historie og hadde verdenspressen som nærmeste tilskuer. Bare Bergens Tidende skrev 40 artikler og reportasjer om jakten.

- Det er mange minner, og det er veldig flott å være tilbake igjen på en Oslo-fregatt. Vi får

tårer i øynene alle sammen, ler den pensjonerte offisersgjengen.

Grimstvedt, som til slutt ble kontreadmiral og generalinspektør for Sjøforsvaret, understreker alvoret som fylte KNM Trondheim så lenge søket etter ubåten var i gang. Men latteren sitter likevel høyt i taket når favoritthistoriene dukker opp over kaffekoppene. De husker alle den gang de patruljerte et farvann mellom Hermansverk, Fimreite og Sognefjorden.

Stor mobilisering

Aksjonen begynte søndag 12. november 1972 klokken 15.40. Da mottok 2. fregattdivisjon, som besto av KNM Trondheim og KNM Narvik, en telefon om at det samme dag var observert noe som kunne være et ubåtperiskop utenfor

Vangsnes i Sognefjorden. Fregattene forlot Haakonsværn i Bergen mindre enn én time etter at seilingsordren kom og befant seg i Sognesjøen seks timer etter at periskopet var observert.

Etter Hans V. Smith-Sivertsens skildring fra operasjonene i boken "Sjøforsvarskommando Vestlandet" satte KNM Narvik i gang søk i den ytre delen av fjorden, mens KNM Trondheim fortsatte innover. Flere enheter sluttet seg etter hvert til søket, hvor helikoptre, Orion-fly og undervannsbåter i Kobben-klassen deltok. Og fra 16. november kom også åtte-ni MTB-er fra 21.- og deler av 25. skvadron i ubåtjakten. Mot slutten kom også 1. fregattdivisjon, med KNM Oslo og KNM Stavanger, med i operasjonen som skulle bli den største for Sjøforsvaret i fredstid.

Tilskuere på land

Men sonar- og lytteforholdene i Sognefjorden i november var tilnærmet håpløse. Kaldt overflatebrakkvann, varierende saltgehalt og markerte temperaturskikt, gjorde at lyd-bølgende bøyd av i de merkeligste retninger. Så hvis man i det hele tatt hørte noe, kunne det komme fra et helt annet hold enn det man først trodde. Dette kompliserte søket betraktelig. Men som mange fjorder har Sognefjorden en relativt grunn terskel ved innløpet, som fra første stund ble bevoktet av en fregatt og senere ble assistert av en undervannsbåt.

Visuelle rapporter strømmet inn og etter den første uken kunne de fastslå at ingen fartøyer eller fly hadde oppnådd kontakt med noe som kunne ligne en ubåt. KNM Trondheim fant også en del drivgods, blant annet en flytende tømmerstokk, et mindre jernfat og en del grener, utenfor Vagsnes der "periskopet" ble sett 12. november. Ingenting tydet på at en ubåt listet seg frem og tilbake i fjordene på Vestlandet.

- Jeg husker vi ble fulgt av mangfoldige biler fra land, som snudde og svingte på den smale landeveien, ettersom retningen fregatten seilte. Det ble et endeløst kaos.

Mulig funn

Grimstvedt forteller også at han dro i land i Vangsnes for å snakke med en som visstnok hadde sett fienden. På land fikk han skyss av en mann med bil og etter at ferden var over skulle skipssjefen gjøre opp for seg. Sjåføren nektet. Han var nemlig journalist i Bergens Tidende og hadde hørt sitt. Det var betaling nok.

Men 20. november begynte ting å skje. Et av Sea King-helikoptrene som deltok, rapporterte om mulig kontakt i Aurlandsfjorden. KNM Trondheim startet umiddelbart et søk og dropet en synkemine som varsel. Et ledd i prosedyren den gang. Men konklusjonen ble, etter en grundig undersøkelse, at kontakten var kun et vertikalt ferskvannsskikt.

To dager etter fikk et Sea King ny kontakt i Sogndalsfjorden. KNM Trondheim fyrte av en ternerakett mot angitt posisjon. En synkemine var nemlig ubrukelig, grunnet is og trangt farvann. Men dykkere konstaterte at målet sannsynligvis hadde vært en gammel buss som noen hadde kjørt på isen og som senere var sunket.

Så, om natten mellom 23. og 24. november, fikk en av undervannsbåtene en hydrofonkontakt i ytre Sognefjorden. Det var det eneste som lå nær kravene for sikker identifikasjon av en undervannsbåt. Den hadde moderat styrke, ble klassifisert som mulig elektromotor og trakk hurtig vestover. KNM Narvik var i nærheten og iverksatte et søk.

- Endte som en brukbar øvelse

Men ingen kontakt ble oppnådd selv om sonarforholdene var gode og til slutt var alle fire fregattene engasjert i søket, og ny synkemine ble sluppet. Det ble uten resultat. Senere samme dag rapporterte et Orion-fly om en mulig undervannsbåt i Sognesjøen, og rundt to timer senere rapporterte KNM Oslo en mulig kontakt samme posisjon. Operasjonens siste synkemine ble sluppet. Igjen, ingen ubåt var å spore. - Vi analyserte hydrofonkontakten og fant ut at det ikke kunne være noen ubåt. I så fall gikk den i 30 knop, og det var aldeles umulig, forklarer Grimstvedt.

26. november ble 2. fregattdivisjon trukket tilbake mens resterende enheter fortsatte søket. 28. november ble hele operasjonen avblåst. KNM Trondheim hadde da seilt 3445 nautiske mil under ubåtjakten. Operasjonen endte som en brukbar øvelse for Forsvaret. - Det var ingenting som tydet på at det fantes en ubåt i Sognefjorden den gang. Lokalbefolkningen rapporterte inn, men vi fant logiske svar på alle rapportene, forteller den pensjonerte kontreadmiralen.

- Og ved siden av alle de logiske svarene vi fikk, så sier også magefølelsen min: nei, det var ingen ubåt i Sognefjorden i 1972, avslutter han.

*Fra ubåt-
jakten i
Sognefjorden
1972*

BILDENE ER FRA BERGENS TIDENES ARKIV

KNM Narvik blir trolig museum

Etter all sannsynlighet blir den gamle fregatten i Oslo-klassen stasjonert på museum i Horten når den om to år utfases. - Det vil bli en kjempeattraksjon for alle, tror KNM Narvik-entusiast Jacob Børresen.

 Jonas Parmann
(jparman@mil.no)

Den pensjonerte flaggkommandøren er daglig leder av "Stiftelsen KNM Narvik under etablering" som i samarbeid med fregattvåpenet skal ivareta fregatten på museum i Horten. Prosessen med å bevare KNM Narvik har pågått over lengre tid, og for øyeblikket venter de på klarsignal fra politisk side, slik at planen kan iverksettes. - Vi håper på å få svar tidlig i desember, slik at stiftelsen kan få overdra fartøyet etter at det

går i opplag 1. august 2007, og så seile det til Horten, forklarer Børresen og legger til at det er stor entusiasme for å få dette gjennomført.

Eneste som får leve

KNM Narvik og de andre fregattene i Oslo-klassen ble levert av Marinens hovedverft i Horten i perioden 1963 til 1966 og gjennomgikk en grundig modernisering fra 1987 til 1990. De ble bygget for å beskytte sjøveien langs norskekysten og har vært med i flere operasjoner i inn- og utland. - Vi valgte å la KNM Narvik få bli igjen på museum. Det er den siste fregatten som blir tatt ut av tjenesten og kan bli presentert mest mulig original, sier overflateflotiljesjef, kommandør Hans Christian Helseth til I Marinen.

Søsterskipet KNM Oslo gikk på grunn og sank utenfor Marsteinen fyr i 1994, og ble senere hevet og kondemnert. KNM Stavanger ble tatt ut av aktiv tjeneste i 1998 og brukt som

målfartøy og senket i 2001. KNM Bergen ble tatt ut i 2005, og ligger i dag ved hovedkaien på Haakonvern. Sammen med KNM Trondheim, som i dag fortsatt er operativ, skal den kondemneres og bli til spiker.

- En kjempeattraksjon

- Planen er å seile den til Horten og overta fartøyet med en høytidelig seremoni, sette den rett i dokk og klargjøre båten for museum. Da skal den ligge til kai, permanent fortoyed med kloakk, strøm og vann koblet til land, sier Børresen og legger ikke skjul på at den vil bli brukt aktivt. - Det blir en kjempeattraksjon hvor det vil foregå sosiale aktiviteter, utstillinger og seremonier. Vi skal bruke båten mye og den skal være åpen for publikum, forklarer han. - Det hadde vært utrolig fint med en museumsfregatt som kan representere de store fartøyene vi hadde under den kalde krigen, som også kan vises ut for publikum om 100 til 150 år, avslutter Helseth.

I forbindelse med 100-årsmerkingen av unionsoppløsningen fra Sverige har I Marinen fått orlogskaptein Ola Bøe Hansen til å belyse noen små og store hendelser som har satt sitt preg på Marinen fra 1905 og frem til i dag.

FOTO: TORGEIR HAUGAARD, FMS

DE STORE OMVELTNINGERS TID

For Marinen har tiden fra 1980 til i dag vært preget av overgangen fra en stabil, symmetrisk og forutsigbar trusselsituasjon, til det totalt motsatte. Sovjetunionens fall og Warszawa-paktens oppløsning i 1991 betydde slutten på Den kalde krigen. Å stake ut en ny kurs for norsk sikkerhets- og forsvarspolitikke skulle imidlertid vise seg vanskelig. Det ble stilt spørsmål ved Forsvarets struktur, og ikke minst potensialet for besparinger ved å ha et lite, men effektivt forsvar.

Hele 1990-tallet ble benyttet til å diskutere fremtidig utvikling, doktriner og nisjekapasiteter. Man gikk fra fokus på ildkraft til fokus mobilitet, fra et invasjonforsvar til et reaksjonsforsvar. Et begrep som manøverkrigføring fikk mengder av spalteplass i norske militære tidsskrifter. Senere erstattet av blant annet nettverksentrisk krigføring.

"Flåteplanen av 2000"

Flåten ble i denne perioden overmoden for fornyelse, men det tok tid å bli enige om hvilke oppgaver fartøyene skulle ha. Tidlig ble det besluttet å bygge nye ubåter og KNM Ula ble overtatt i 1989. I 1985 ble det besluttet å fornye de 10 minemottiltsfartøyene, og i 1995 ble fregattprosjektet formelt iverksatt.

I 1999 seilte KNM Karmøy til Abu Dhabi i et forsøk på å få araberne interessert i å kjøpe norsk fartøysteknologi. En krevende seilas, selv om det ikke ble den store salgssuksessen. Et hardt slag for både Marinen og norsk skips-

industri opplevde man da søsterskipet KNM Orkla brant like nord av Ålesund i 2002.

Så sent som i 2003 ble det endelig besluttet å anskaffe MTB-er i Skjold-klassen, etter at forseriefartøyet KNM Skjold hadde eksistert i fire år og blant annet vært på salgsoffensiv i Leiv Eriksons kjølvann. Kystartilleriet med sine mange stasjonære fort, noen fornyede, gjennomførte på 90-tallet en imponerende omstilling til en mobil kystjegerkommando basert på små og hurtige stridsbåter.

Utvidet oppgaveportefølje

Allerede i 1991 la Irak-krigen grunnlaget for en markant vending i militær tenkning og internasjonal sikkerhetspolitikk, og Norge deltok med KV Andenes som støttefartøy for den danske korvetten Olfert Fischer. Marinen var også med under krigen i det tidligere Jugoslavia ved å delta med fregatter i Nato-operasjonen i Adriaterhavet i 1992-95. Videre skapte Natos humanitære intervensjon i Kosovo i 1999 debatt om engasjementet dreide seg om å gi forsvarsalliansen et nytt eksistensgrunnlag.

Dog hersker det ingen tvil om at den største hendelsen som har preget Marinen så vel som resten av verden var angrepene mot World Trade Center og Pentagon 11. september 2001. Dette utløste et paradigmeskifte i den globale sikkerhetspolitikken. For Marinens del har dette vært tydelig gjennom en omfattende deltakelse i internasjonale operasjoner. Fra hovedsakelig tradisjonelle øvelser og seilingsmønstre

i norske farvann ble oppgaveporteføljen drastisk utvidet til operasjoner i Middelhavet med fregatter, ubåter og MTB-er, minerydding i Afghanistan og Irak, samt spesialoperasjoner. Det siste eksempelet er Kystjegerkommandoens deployering til Afghanistan og øvelse "Green Osprey" på kysten av Senegal.

Utfordrende situasjon

Tøffe tak var det også under "Hvalkrigen" i Vestfjorden i 1994 da hvalforkjemperen Paul Watson om bord i "Whales Forever" med vilje kolliderte med KV Andenes for deretter å sende ut nødsignaler.

Eller under "Fiskerikrigen" med Island samme år da KV Senja avfyrte to kalde granater mot den islandskeide tråleren "Hagangur II". Hendelser som førte seg inn i rekken av Kystvaktens mange oppdrag, med Elektron-saken og oppgjør med spansk og britisk fiskerikriminalitet friskt i minnet.

Selv om oppdragene er blitt flere, er antallet kampfartøyer redusert fra 93 i 1980 til 22 i dag, og med begrensede ressurser til drift. En stadig ubalanse mellom mål og midler gjør situasjonen utfordrende. Idet Norge som selvstendig nasjon nå er blitt hundre år er Marinens rolle minst like sentral. Vår lange kyst og store havområder tilsier at vi er en sjøfartsnasjon med mange og viktige forpliktelser, selv om det påstås at nasjonen tidvis står med ryggen til sjøen.

UTVIDEDE OPPGAVER: Kystjegerens pågående operasjon i Afghanistan er tydelige tegn på utvidede oppgaver, ifølge I Marinenes historieekspert Ola Bøe Hansen.

FOTO: KJK

- Vi må ønske kvinnene inn

Forsvaret er fremdeles langt fra å nå sine kvinnemålsettinger. Fra høsten 2006 blir alle kvinner kalt inn til frivillig sesjon. – Det blir en fin måte å la kvinner bli kjent med hva Forsvaret står for, sier rekrutteringsoffiser Kristin Arntzen Andersen.

 Jonas Parmann
[jparman@mil.no]

Orlogskaptein Kristin Arntzen Andersen vil ha flere jenter på sesjon og håper den nye ordningen kan resultere i flere kvinner i Forsvaret.

I dag er kvinneandelen i Forsvaret på mellom seks og syv prosent, og målet om å nå 15 prosent innen 2008, er, ifølge Andersen, tilnærmet umulig. Dagens lave andel forklarer hun med blant annet manglende informasjon.

– Det er mange dyktige kvinner som Forsvaret gjerne vil ha i sine rekker, men de søker seg ikke til Forsvaret fordi de ikke vet hvilke muligheter som finnes. Kvinner kjenner for lite til Forsvaret og derfor må vi la de bli kjent med hva vi står for. Samtidig må vi ønske å ha kvinner i Forsvaret, og ikke være for opptatt av tallene, sier orlogskapteinen som tjenestegjør i Sjøforsvarets skoler.

Prosenten ikke viktig

– For det er ikke tallene og prosentene som er viktig. Vi ønsker flere kvinner til Forsvaret fordi de tilfører nye og viktige egenskaper og ferdigheter som organisasjonen trenger, legger hun til.

– Derfor er det viktig å få sesjonen for kvinner på plass, slik at vi kan øke kvinneandelen, mener hun.

Det sier stabsjefen i Vernepliktsverket, oberst Nils Hanheide, seg enig i. Han presiserer at tallene ikke er det viktige i saken.

– Vi er opptatt av å legge til rette for kvinnelige søkere, slik at også de synes det er interessant å møte opp på sesjon, forteller Hanheide som er overbevist om at den nye sesjonsordningen vil bidra til økt kvinneandel i Forsvaret.

– Vi har allerede sett en svak økning av jenter som møter til sesjon, men jeg regner med en relativt kraftig økning når den nye ordningen trer i kraft, forteller han.

Målsettingen er at 25 prosent av elvene på Forsvarets befalskoler, skal være kvinner.

– Møt opp

Jenter som bestemmer seg for å delta på sesjonen skal gå gjennom de samme testene som guttene, for å finne ut om de kan klassifiseres som tjenestedyktige. Det vil bli tester som evnetester, teknisk innsikt og språk, fysiske tester og helsesjekker.

– Er du jente og født i 1989 vil få du henvendelse høsten 2006, som spør om du er villig til å delta på sesjon, på lik linje med gutter. Og på bakgrunn av hva du svarer vil du ved en senere anledning eventuelt få en innkallelse til sesjon, forklarer orlogskapteinen.

– Jeg oppfordrer jenter til å møte opp på sesjon for å få tilstrekkelig med informasjon om Forsvaret, så er det vår jobb å legge frem den informasjonen på best mulig måte, sier oberst Hanheide.

I førstegangstjenesten har kvinner angreft eller prøvetid i tre måneder. I løpet av denne perioden må kvinnen bestemme seg for om hun vil skrive under på en villighetserklæring før hun går videre. Etter dette deltar kvinner på lik linje med menn. Erklæringen forplikter de vernepliktige til å gjennomføre førstegangstjenesten, samt å møte til eventuell repetisjonstjeneste og mobilisering og til krig.

KRONIKK

Du skal være troende!

Av Gunnar Vettejord,
informasjonssjef på Haakonsværn

Sjøforsvaret består av troende mennesker. Egentlig troende til litt av hvert, men jeg har aldri vært i en organisasjon der jeg har samarbeidet med så mange lagspillere som med entusiasme, humor og redelighet går mot et utpekt mål. Yrkesstoltheten er tårnhøy og troen på fortrefeligheten i eget våpen er nærmest uten grenser. Men med en slik innretning kan av og til sidesynet bli noe begrenset. Man ser til tider bare ett mål, og det ser man gjennom kikkert eller periskop. I disse tider med operativt og spisst fokus er dette bra, så lenge man husker at noen ennå behøves på land, i alle fall for å ta i mot trossa.

” Det synes ofte som om Forsvaret er blitt ”hoffleverandør” av go-saker til den tabloide presse.

Trenger de troende

Sjøforsvarets fortid er full av fargerike personer som sto for hendelser som den dag i dag frydefullt gjenfortelles i lystig lag om bord og på land. Hvilke lystige historier og hendelser vil bli fortalt fra dagens sjøforsvar? Jeg mener det er jo ikke spesielt morsomt å fortelle at hele Sjøforsvaret er redusert og omorganisert til et førtitalls fartøy, som er mer synlig i Middelhavet og Senegal enn langs kysten av Norge.

Etter hvert mener flere og flere i kongeriket at Sjøforsvaret skal være mer til stede i Norge med operative krigsfartøy og ikke bare med Kystvakten, slik som for eksempel skjedde under episoden i Barentshavet i oktober.

Uansett beskrivelse så gir dette oss Europas beste marine, sier noen. Og i Kystvakten er

de også begynt å fortelle at Europas beste kystvakt, ja den er norsk. Tja, sier nok andre. I Barentshavet var der fire topp moderne norske kystvaktfartøy mot en rusten russer. Oppfatningen om hvem som vant den krigen er sprikende.

Er det noe Forsvaret trenger nå, så er det troende personell med motivasjon og glød, som går for det nye forsvaret. Ikke minst trenger Forsvaret tilsatte som ser utover egen forsvarsgren, og ikke bruker tid på å fremme særinteresser gjennom styrte lekkasjer. Det har vært nok av den slags nå.

Tror noen på Forsvaret?

I høst var det valg i landet. Forsvaret ble ikke nevnt av noen. Bortsett fra SV da, som ville ha oss ut av både Irak og Afghanistan. Forsvaret oppfattes som gresset på bakken. Det er der bare, blir det borte så stusser man kanskje en liten stund.

Kystvakten er grei, lett å forklare og enkel å forstå. Hver eneste dag passer de på og hjelper de som trenger det. Deres oppgaver er meningsfulle og begripelig for alle. En gang var de også tøffe nok til å skyte når det var nødvendig.

Marinen er vanskeligere. Med stadig mindre tilstedeværelse, færre fartøy og mindre seiling på norskekysten, blir det vanskelig for borgeren å se nytten. Nasjonalt ivaretar marinen sikkerheten ved daglige seilinger ut og inn til Haakonsværn. Økonomien tillater ikke noe særlig mer, med unntak av et par ukers forflytting nordover, og et sjarmtokt til Svalbard og Russland med en fregatt.

Troende for folket

Det synes ofte som om Forsvaret er blitt ”hoffleverandør” av go-saker til den tabloide presse. Fra oppslag om skrotning av nye og ubrukte marinefartøy, overskridelser og pengebruken blant høyere offiserer til mange, mange andre gode oppslag.

Som en politisk redaktør i en av våre større aviser sa om oss: Forsvaret er verdensmester i å skaffe seg oppmerksomhet om uønskede saker.

” Skal Forsvaret fremstå til troende må den åpenheten vi har etablert til presse og sivilt samfunn videreføres.

I Forsvaret er det 100 personer som på full tid arbeider med informasjon og profilering. Det er mange. I Forsvaret er man gode på planlegging og strategi i krigsrelaterte scenarier. På informasjonssiden blir det mer å klare de daglige oppdukkende målene. Dette er ikke godt nok lenger. Det har man innsett, og kursen legges om. Informasjonsorganisasjonen legges om til prinsippet om ”Ett budskap – én røst”. Blant annet gjennom å lage et nytt felles konsernmagasin, samt kraftsamle informasjonsvirksomheten under en ledelse sentralt.

Dette skal sikre bedre kontroll, og ikke minst ivareta ønsket om å fremstå samlet med et budskap fremført av én røst!

Men det er ennå en vei å gå. Ved store hendelser, som for eksempel i Barentshavet i oktober, benyttet Forsvaret bevisst bare eksterne sivile medier til ekstern og intern informasjon. Aktuell informasjon om saken på egne kanaler var totalt fraværende.

Jeg tror at informasjonsvirksomheten ute i organisasjonen må styrkes med profesjonelle medierådgivere. Det er der sakene er. Det er der Forsvaret opptre og jobben gjøres. Aktiv og profesjonell informasjonsvirksomhet er en del av den spisse ende.

Vi er profesjonelle i Forsvaret på det vi er satt til å gjøre. Det er derfor viktig å ha klart for seg at kommunikasjon, samfunnskontakt og mediehåndtering også er et eget fag.

Skal Forsvaret fremstå til troende, må den åpenheten vi har etablert til presse og sivilt samfunn videreføres. Dette gjøres best ved at vi både viser og beviser at Forsvaret er en etat folket kan tro på og ha tillit til, og at vi fremstår som synlig og troverdig. Det burde ikke være uoverkommelig når vi har monopol på våre tjenester!

JANUAR

Internasjonal start

Sjøforsvaret åpnet det nye året med å sende ut flere marinefartøyer i Nato-operasjoner. Først ut var kommandofartøyet KNM Vidar med styrkesjef Per Kartvedt om bord. I kjølevannet seilte minesveiperen KNM Alta og de øvrige internasjonale fartøyene i den ene av Natos to stående mineryddestyrker, SNMCMG1. Ubåten KNM Utstein satte kort tid etter kursen for Middelhavet og operasjon Active Endeavour.

KV Harstad klar til innsats

Champagneflasken smalt i skutesiden til KV Harstad og innledet med det en ny æra for Kystvakten. - Det skal være verdig når Forsvaret får et nytt fartøy, sa gudmor og daværende leder av forsvarskomiteen, Marit Nybakk (Ap).

Nato-flåte i Bergen

Standing Nato Response Force Maritime Group 1 (SNMG1) med norske KNM Trondheim i rekken besøkte Bergen i forkant av øvelse Loyal Mariner 2005. Styrken, som jevnlig sender bidrag til operasjon Active Endeavour, var i ferd med å forberede det nye reaksjonskonseptet NRF.

FEBRUAR

Viste frem ny sjøkrigsskole

Etter omfattende utbygging åpnet Sjøkrigsskolen dørene til en ny og større skole. Skolen får med dette plass til 200 kadetter og 100 befalelever fordelt på over 10 000 kvadratmeter. Den samme uken tok også rekruttskolen på Madla i bruk nye kaserner som rommer 540 sengeplasser og 113 kontorplasser.

Battle Griffin 2005

23. februar kunne sjefen for de multinasjonale sjøstyrkene under Forsvarets storøvelse erklære at "storslaget var i gang". Kontreadmiral Arild Sandbekk ba deltakerne være forberedt på radikale og uventede vendinger i spillet. Øvelsen som ble gjennomført i Midt-Norge, strakk seg over tre uker og hadde stor deltakelse fra Nato- og Partnerskap for fred-nasjoner.

Minefartøyene beordret til kai

Samtlige mineryddere fikk beskjed om å bli værende på Haakonvern da fartøyene fikk problemer med løftevifteakslingene og tilhørende koblinger. - Slike avbrekk er kjedelige, men personell- og materiellsikkerhet kommer foran absolutt alt, sa Bjørn-Erik Marthinsen i minekrigsflotiljen.

Pappa ut i Nato-operasjon

Fregatten KNM Trondheim fulgte etter ubåten og minefartøyene i Nato-tjeneste. For pappa og maskinmester John Håkon Andersen (bildet) ble det en vemodig avskjed med n før han sammen med besetningen på 120 personer seilte til Middelhavet for tre måneders patruljering i den stående atlantehavsstyrken.

MARS

Ny uniform skaper debatt

Det kom reaksjoner og protester da den nye uniformsøsningen for menige og ungt befal ble vist frem. Den nye uniformen medfører at også kvartermestere må gå i meniguniform. Befalsorganisasjonene og flere flotiljer og avdelinger reagerte negativt på forslaget som kom fra Sjøforsvarsstaben.

Flyttet Marinens dag

Bergenserne måtte finne seg i at Marinens dag (marinens fødselsdag 12. april) i år ble flyttet til Oslo, etter syv år i vestlandshovedstaden. - Vi kraftsamler flåten i Oslo i forbindelse med unionsoppløsningen. Det er viktig å vise frem marinen også andre steder langs kysten, sa informasjonssjef Gunnar Vettejord.

Bygger i Polen

Verftet Gryfia Shipyard i Szczecin i Polen undertegnet i mars kontrakten med Remøy Management og Remøy Shipping om bygging av de nye fartøyene til indre kystvakt. Det første fartøyet skal være klar for levering i juni 2006, og de resterende vinteren 2007.

Utvidet tollsamarbeidet

Kystvakten prøver ut samarbeidet med å ha med tollere til sjøs. Samarbeidet har vært under forhandlinger i halvannet år og i mars kom en tollinspektør om bord til Kystvakten. - Hensikten er at fartøyene til en hver tid skal ha tollfaglig kompetanse om bord, sa Knut Bjørkly i KV Nord til Forsvarsnett.

- Bedre enn kunst og håndverk

Det synes de teknologiinteresserte elevene fra Fjell ungdomsskole etter besøket på Sjøforsvarets hovedbase, Haakonvern. Elevene har besøkt en rekke teknologibedrifter og setter Sjøforsvaret høyt på listen over favorittene. - Dette har vært veldig gøy. Båten vi ble fraktet hit med kjørte i 50 knop, så det gikk ganske fort i svingene, sa Thomas Knappsgård.

Forhindret oljekatastrofe

KV Eibun, KV Agder, KV Lafjord og KV Tromsø gjorde en enestående innsats da de forhindret at kjemikalietankeren "Fjord Champion" forårsaket en oljekatastrofe like utenfor Søgne ved Kristiansand. Da Kystvakten ankom området, hadde havaristen drevet inn i fjæresteinene, mens den eksplosjonsartede brannen sendte ildsøyler 50 meter til værs.

FOTO: TAGE HENNINGSEN

- Gift deg i ubåt!

Det oppfordret marineprest Leif Tore Michelsen. Årets aprilspøk på Sjøforsvarets internett-sider var myntet mot Forsvarets økonomi. Ubåtvåpenet tok saken og ville leie ut ubåtene til bryllupsforemål. For hundre tusen kroner kunne du vies på 200 meters dyp. Det var de som gikk på limpinnen.

Takket for seg

Fredag 1. april gikk en takknemlig general Sigurd Frisvold av som forsvarssjef. 57-åringen bestemte seg tidlig for å ikke sitte i sjefsstolen i mer enn seks år. - Forsvaret har vært en utrolig fin arbeidsplass, spesielt på grunn av menneskene som jobber her, sa han. Som kjent tok Sverre Diesen over som forsvarssjef samme dag.

Historisk inspeksjon

KV Eibun gjennomførte 16. april inspeksjon på en dansk tråler i norsk sone av Skagerrak. Dette var første gang at et norsk kystvaktfartøy gjennomførte inspeksjon av utenlandsk fartøy i sonen som inntil nå har vært karakterisert som en "gråson".

KNM Christian Radich

I mai skrev befalsskolen under kontrakten som bringer "Christian Radich" tilbake som skoleskip i Forsvaret. Befalselevene skal bruke tre måneder av utdanningen sin om bord på seilskuten. Sjøforsvaret har de siste fire årene leid inn "Statsraad Lehmkühl" for kadettopplæring.

Sprutet inn Vågen

KNM Bergen fikk en verdig avskjed med Sjøforsvaret da den ble eskortert inn Vågen i Bergen med havnevesenets sjøbrannsprøyter. I bergensk ånd ble det også satt av tid til saluttmell og buekorps.

Allsang og ballongslepp

Dette var ingrediensene da Sjøsprøyten barnehage ble åpnet ved Sjøkrigsskolen 12. mai. Barnehagen står til disposisjon for marineansatte. - Den tar folk som ikke lever et a-fireliv på alvor, sa byrådsleder og gudmor Monica Mæland i Bergen kommune.

Skarprydding utenfor Litauen

Mineryddingsoperasjonen MCOPLIT hadde i år stor norsk deltakelse. Norge deltar regelmessig på operasjonen med å gjøre farvannene i Baltikum mine- og eksplosivfritt. Minejaktfartøyene KNM Hinnøy og KNM Karmøy i tillegg til minesveiperen KNM Otra deltok sammen med fartøyer fra 11 nasjoner. Personell fra Minedykkerkommandoen var også til stede i oppryddingen.

Belønnet for internasjonal innsats

KNM Trondheims mannskap fikk utdelt hver sin Active Endeavour-medalje som takk for innsatsen i Middelhavet denne våren. Mannskapet fikk medaljen fordi de har vært i operasjonsområdet i mer enn 30 dager.

KNM Narvik irriterte Nato

På den multinasjonale øvelsen Loyal Mariner 2005 fikk Norge rollen med å irritere Nato-styrken. - Målet er at de mister hodet og handler overilet, sa KNM Narvik-sjef Steinar Willassen. Øvelsen som startet i Bergen var et viktig skritt i etableringen av Nato Response Force og involverte 85 fartøyer fra 17 nasjoner.

De nye fartøyene fikk navn

Sjøfartsdirektoratet ga i april klarsignal til bruk av følgende navn på de fem første nye indre kystvaktfartøyene: KV Nornen, KV Farm, KV Heimdal, KV Njord og KV Tor.

Sitt livs øyeblikk

Helle Kristin Jacobsen (bildet) glemmer aldri 26. mai 2005. Da var hun gudmor for fregatten KNM Roald Amundsen. Den historiske polfarerens etterkommer taklet det ærefulle oppdrag svært godt. - Den gløden og entusiasmen alle har i prosjektet er så ubeskrivelig og ekte. Det smitter lett over, sa hun.

Motorstans krevde kystvakhjelp

Skipssjef Geir-Martin Leinebø og mannskapet på KV Ålesund var raskt til stede da tankeren "Gevostar" med 800 tonn rapsolje driftet fattige fire nautiske mil fra land. Tankeren med seks personer om bord hadde maskinproblemer, men fikk unnsetning fra Kystvakten.

13 000 feiret på Madla

For 49. året på rad ble 17. mai-feiringen gjennomført på KNM Harald Haarfagre. - Rekruttskolen skal være en aktiv del av lokalmiljøet her. Det er viktig å ivareta gode tradisjoner, forklarte skolesjef Terje Landmark. Hele 13 000 personer møtte frem på nasjonaldagen.

Førsteårskadettes mareritt

Fra slutten av mai og to uker ut i juni vandret de rundt på tom mage og nesten ingen søvn. Men den hardt beryktede øvelse Telemakos ble til slutt bestått av de aller fleste kadettene. - Reaksjonsevnen er ikke akkurat på topp nå. Og når man sovner stående, er det kanskje et tegn på at sansene har begynt å bli svekket, sa kadett Céline Wergeland midtveis i øvelsen.

JUNI

Satte farge på hovedstaden

Sjøforsvarets markering av unionsoppløsningen var svært synlig i Oslos bybilde. Gjennom ti dager var over 40 norske og utenlandske marinefartøyer fortoydd langs kaiene i hovedstaden. Over 30 000 besøkende ble registrert på de ulike fartøyene.

Felles rekruttskole for jegerne

Rekrutter som ønsket tjeneste som marinejeger, kystjeger eller minedykker ble fra sommeren av tatt opp til felles opptak på KNM Harald Haarfagre. De nevnte avdelingene blir etter hvert slått sammen, som en del av omstillingsprosjektet Neptun, og felles opptak fører derfor til tettere samarbeid avdelingene imellom.

Siste flagghaling

Orlogsflagget på befalsskolen i Horten ble halt for siste gang 24. juni. - Det er en vemodig dag. Marinen har vært en del av bybildet lenge, og orlogsflagget har sannsynligvis vært heist siden 1825, med unntak av krigsårene, fortalte skolesjef Per Skjegstad.

KV Svalbard får operere helikopter

Etter omfattende tester ble det gitt tillatelse til å foreta begrensede operasjoner med Lynx-helikopter fra KV Svalbard. Tillatelsen gjelder i første omgang ut 2006. Etter at fartøyet ble overlevert Kystvakten og satt i drift i 2002, er det avdekket flere feil og mangler ved utstyret som benyttes i helikopteroperasjoner.

Gode NSM-resultater

Nytt sjømålsmissil ble testet i Frankrike i juni. Kongsberg Defence & Aerospace (KDA) rapporterte om gode resultater på det nye våpensystemet som skal forsterke de nye fregattene og MTB-ene. - Skuddet har demonstrert nye, viktige funksjoner og vi er selvsagt fornøyd med at det traff, sa Tom Gerhardsen i KDA.

FOTO: MAGNE ÅHJEM

FOTO: VIDAR HOPE

"Nansen" for egen maskin

Den første nye fregatten som Forsvaret mottar gikk i juni gjennom den første sjøprøven. Fregatten gikk for egen maskin og skuffet verken leverandør eller besetning. Fartøyet har gjennom året vært gjennom en rekke flere tester og blir etter planen overlevert til Kysteskadren våren 2006.

Minedykkerne i Nato-mønstring

En tropp fra Minedykkerkommandoen ble i juni sertifisert med ti dykkere som gikk inn i beredskap for oppdrag i Nato Response Force for første gang. - Dykkerne godkjennes til beredskap for NRF 5-styrken, og innmeldes med kapasiteter innenfor minedykking og eksplosivrydding, sa mønstringsleder Conrad Rye-Holmboe.

Hjem etter kamp mot terror

KNM Utsteins deltakelse i operasjon Active Endeavour ble 3. juni belønnet med Nato-medalje. Forsvarssjef Sverre Diesen var selv til stede på ubåtkaia på Haakonvern for å overrekke medaljen. Mannskapet på 22 personer hadde suksess i operasjonen, spesielt innen bruken av automatisk identifikasjonssystem (AIS) som gjorde det lettere å ha kontroll og oversikt over skipstrafikken i Middelhavet.

Prisdrøys på Sjøkrigsskolen
Tre år går fort. I alle fall om du utdanner deg på Sjøkrigsskolen. På siste skoledag fikk de uteksaminerte kadettene vitnemål av skolesjef Tor Vestlie. I tillegg delte generalinspektør Jan Eirik Finseth ut æresprisen Kongens ur til Martin Aas.

Prestemangel
- Altfor få er villige til å avtjene verneplikten som prest, sukket kommandørkaptein Leif Tore Michelsen i sommer. Marinepresten måtte innse at Sjøforsvaret manglet seks vernepliktige prester foran høstsesongen.

La igjen 78 millioner
Audun Skauby ved havnekontoret på Haakonsværn brukte sommermånedene til å regne ut hvor store summer allierte marinefartøyer legger igjen i norske havner i løpet av året. - Summene er betydelige og vi anslår at det så langt i år ligger på rundt 78 millioner kroner, forklarte han.

"Amundsen"-besetningen klar
Et drøyt år før de kan ta over den nye fregatten, stod besetningen til KNM Roald Amundsen oppstilt på Haakonsværn. Arbeidet med å skaffe mannskap til den nye fregatten var dermed avsluttet og kursingen kunne begynne.

FOTO: EGIL INGEBRIGTSEN

Sentral i ubåttredning
Som en del av det internasjonale redningskontoret ISMERLO, var den norske ubåtoffiseren Trond Juvik sentral i koordineringen av den russiske miniubåten av typen AS-28 som 4. august viklet seg inn i flere kabler på 190 meters dyp i Stillehavet.
- Tid er det kritiske når en ubåt har problemer. For at operasjonen skal være vellykket, er man helt avhengig av å få redningsutstyret raskt på plass, sa han. Det fikk de også og personellet kom seg til trygt opp til overflaten igjen.

Kampanje for båtfolket
Mens store deler av Forsvaret hadde fellesferie, var Kystvakten i full gang med å opplyse båtfolket om skikkelig sjøveit og gode tips for å unngå at hummerbestanden synker. Det var første gang at havets voktere gikk så direkte frem for fritidsfiskere. Kystvakten fikk gode tilbakemeldinger fra de ferierende.

Gav alt for skoleplass
Konkurransenstinket var stort da befalskolen hadde sitt første opptak på Madla. 76 kandidater kjempet om 36 ledige skoleplasser. Opptaksoffiserene fikk en vrien jobb med å plukke ut de aller beste.

KNM Vidar firte kommando
Det aldrende kommandofartøyet for mine-ryddingsoperasjoner sin tid i Sjøforsvaret kan være over. 1. august firte KNM Vidar kommando og ble utfaset fra strukturen. Fartøyet, som nå ligger fortløyd i Ramsund, sin videre skjebne er ennå ikke avklart.

Tronstad tok over
Flaggkommandør Trond Grytting ble før sommeren utnevnt til kontreadmiral og sjef for Landsdelskommando Nord-Norge. Med det var stillingen som sjef for Kysteskadren ledig. 16. august stod 600 kvinner og menn oppstilt for å ta i mot den nye sjefen, flaggkommandør Håkon Tronstad.

Kystjegerne er operative
Generalinspektør Jan Eirik Finseth kunne i august erklære Kystjegerkommandoen for en operativ avdeling. Få uker senere var de grønnkledd på god vei til Afghanistan for å delta i ISAF-styrken.

Ubåtene fyrte løs
Den årlige torpedoskyteøvelsen "Grüner Aal" ble arrangert også i år. Ti norske og tyske wenheter brukte en hel augustuke til nattlige skyteøker syd for Haakonsværn.
- Samarbeidet er godt og man har siden vi først startet dette med tyskerne i 1993 hatt en god progresjon i utvikling av prosedyrer, taktikk og analyse, forklarte Åge-Bernt Svendsen i undervannsbåttflotiljen.

SEPTEMBER

Kystvakten i nøkkelrolle
4000 personer og enorme mengder utstyr og materiell ble kraftsamlet i området rundt Honningsvåg som en del av øvelse Barents Rescue 2005. Kystvakten deltok på den største redningsøvelsen på norsk jord noen sinne.
- Det finnes ingen enkle søk- og redningsoperasjoner, men dette er den viktigste jobben Kystvakten gjør, fortalte KV Svalbard-sjef Henry Djupvik.

Tok over FOHK-skuta
Viseadmiral Jan Reksten tok 1. september over som sjef for Fellesoperativt hovedkvarter, etter at han siden 2003 har jobbet som sjef for operasjonsavdelingen i Forsvarsdepartementet.
- Det å drive et operativt hovedkvarter er en komplisert affære. Min jobb blir å opprettholde det faglige nivået, sa han til Marinen tidligere i høst.

På tokt til Severomorsk
KNM Narvik fikk i år det årlige oppdraget med å seile til Svalbard. Etterpå fortsatte toktet til russiske Severomorsk hvor nordmennene ble møtt med åpne armer. - Det har helt klart vært en ubetinget suksess. Norske flåtebesøk til Nordflåten har ikke vært så hyppig som man skulle ønske de siste årene, men det har vi rettet opp i nå, sa flotiljesjef Hans Christian Helseth.

MTB-er på storøvelse i Danmark
To norske MTB-skvadroner fikk være med på den største marineøvelsen i Danmark noensinne. I tillegg deltok støttefartøyet KNM Valkyrien og minerydderen KNM Hinnøy på øvelsen som fikk navnet Danex 2005. - Øvelsen har fått stor oppmerksomhet i Danmark. I løpet av kort tid har vi fått store mengder relevant trening og utfordringer, og en meget god samtrening med avdelinger fra andre nasjoner, sa kapteinløytnant Roy Sæten.

- Seier for foreldrene
Dette sa kapteinløytnant Cato Rasmussen etter at Universitetet i Bergen i september kunne bekrefte at det er en sammenheng mellom medfødte misdannelser, dødfødsler og tjenestegjøring på MTB-en KNM Kvikk. Marineoffiseren har siden 1996 sittet i KNM Kvikks foreldregruppe og kjempet foreldrenes rett.

FOTO: KYSTVAKTEN

OKTOBER

Sjøforsvaret til Afrika
Fire stridsbåter, tre konteinere og 27 marineoffiserer. Alt sammen på god vei til Senegals hovedstad Dakar og øvelse "Green Osprey". Amfibieøvelsen stod i regi av Nederland og Storbritannia og involverte opp mot 3000 personer. Sjøforsvaret fikk bekreftet at stridsbåtene også kan benyttes i tropiske farvann.

Ny forsvarsminister
Anne Grete Strøm-Erichsen fra Arbeiderpartiet ble i oktober utnevnt til ny forsvarsminister etter Kristin Krohn Devold (H). Den nye statssekretæren ble Espen Barth Eide som overtok kontoret til Bård Glad Pedersen.

- Kutt røyken til sjøs
Kommandør Hans Christian Helseth fikk blandet respons på forslaget om å legge ned røykeforbud på alle marinefartøyene. - Etter min mening er det altfor mange unge som røyker. Et forbud vil gi disse den hjelpen de trenger til å holde seg unna, sa han.
- Jeg ser at det finnes mange gode argumenter, men totalforbud virker likevel for drastisk, svarte Rolf Ledal i Befalets fellesorganisasjon, og debatten kunne begynne.

Marinen seilte nordover
En rekke marinefartøyer dro i oktober nordover for å trene sammen som én styrke. Flåten trente på å bidra i form av overvåkning av sjøterritoriet og suverenitetshevdelse, i tillegg til å gjennomføre et variert treningsprogram som skulle øke fartøyenes øvingsnivå og operative status.

Miljøvennlig fartøy til Kystvakten
Forsvarsdepartementet godkjente Kystvaktens forslag om å bygge et nytt havgående fartøy som skal være diesel- og gassdrevet. Bellona uttalte at de ser svært positivt på at Forsvaret nå går til anskaffelse av miljøvennlige fartøyer.

Skulle lede havarert ubåt
Som eneste land i Nato trener Norge unnsliplingsledere som skal ta ansvaret når ubåten er havarert og viktige avgjørelser må tas i en stresset situasjon. Dette gjorde Sjøforsvaret igjen i oktober. - Det er viktig å undervise besetningen i det å ta riktige avgjørelser under et havari, sa Torbjørn Svensson, en av kursets elever. - Hele kurset har gått veldig bra, og vi er meget fornøyd med resultatet, la redningskoordinator Tor Harald Nord-Varhaug til.

Kompleks operasjon for Kystvakten
Da den russiske tråleren "Elektron" motsatte seg arrest, startet det som skulle bli en historisk operasjon for Kystvakten. To fiskerinspektører måtte ufrivillig bli om bord på tråleren i fem dager. - Selv om vi ble skjelt ut noen ganger fikk vi stort sett gå i fred. Men man har det jo ikke godt når man sover på dørken på bro om bord på et fartøy som ikke adlyder ordre, fortalte Henning Thune etter seilasen med "Elektron".

NOVEMBER

Krysser Antarktis
Polfarer Rune Gjeldnes var tidlig i november i gang med nytt rekordforsøk. Denne gangen som første person som går Antarktis alene på tvers uten etterforsyninger. Den tidligere marinejegeren startet opp i begynnelsen av november og rekordekspedisjonen er ventet å ta 110 dager. Distansen er 4600 kilometer og nordmannen må regne med temperaturer på ned til 60 kuldegrader.

Det blir ny tørrdøkk
10. november satte Regjeringen av 50 millioner kroner til å sette i gang med bygging av ny tørrdøkk på Haakonsværn. Prosjektet vil ha en total kostnadsramme på 314 millioner kroner. Utbyggingen av dagens tørrdøkk skjer på grunn av Forsvarets investering av fem nye fregatter i Fridtjof Nansen-klassen. De nye fartøyene trenger større plass enn dagens i Oslo-klassen.

Ekstra bevilgninger til nordområdene
Regjeringen gir Kystvakten ytterligere 15 millioner kroner i tillegg til budsjettforslaget i oktober. Økt satsing i nord innebærer også at Orion-flyene og Sjøforsvaret får tilført 35 millioner kroner hver neste år.
- Forsvarets tilstedeværelse i Nord-Norge skal holdes på et høyt nivå. Beredskap langs kysten skal prioriteres høyere enn i dag, og Forsvarets

DESEMBER

Forbereder nytt fellesblad
Du leser nå det siste i Marinen. Etter to år blir bladet lagt ned til fordel for et nytt felles stor-magasin for hele Forsvaret. Det er redaksjonen fra Forsvarsforum som skal produsere det nye bladet som kommer ut en gang i måneden.
- Når jeg legger ned de fleste bladene i Forsvaret, kan dette virke drastisk. Men jeg har store forventninger til å kraftsamle i ett blad, sier forsvarssjef Sverre Diesen.

Klimaskifte for Senegal-styrken
De 27 nordmennene som de siste ukene har deltatt på den tropiske øvelsen "Green Osprey" i Vest-Afrika, kom hjem til minusgrader og adventstid i desember. Lederen av den norske styrken, orlogskaptein Erik W. Mohn, hadde positive tilbakemeldinger med seg i bagasjen da styrken kom tilbake til hovedbasen i Bergen.

rolle i forhold til miljøovervåking, ressurskontroll, beredskap og maritimt redningsarbeid skal styrkes, sa forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen.

Progresjon i Skjold-prosjektet
Forseriefartøyet KNM Skjold var i november under stadig ombygging. Fartøyet, som leveres til Sjøforsvaret medio 2006, fikk monterte nye gassturbiner, gir og skipskontrollsystem, i tillegg til nytt brosystem og installasjon av skyterampe til Nytt sjømålsmissil. Første seriefartøy, KNM Storm, var i november 55 prosent ferdigstilt, mens sammenstilling av det andre seriefartøyet, KNM Skudd, var i gang.

Første "Helge Ingstad"-sjef
Kommandørkaptein Svein Erik Kvalvaag fikk i november beskjeden om at han blir den første som skal styre den fjerde nye fregatten i rekken. - Det er artig og ikke minst enormt spennende å få bli første skipssjef. Dette er en stor tillits-erklæring som jeg er svært taknemlig for å få, fortalte han. Nå mangler bare én fregattsjef før sjefskabalen er unnagjort.

Spanske trålere fisket ulovlig
De to spanske trålerne "Garoya Segundo" og "Monte Meixueiro" ble tatt for ulovlig fiske av blåkveite utenfor Svalbard.

Bidrar til afghansk sikkerhet
Kystjegerkommandoen fortsetter deltakelsen med ett lag i den internasjonale sikkerhetsstyrken Isaf i Afghanistan i desember. Med mandat fra FN jobber de med oppbyggingen av landet. Det totale norske bidraget er på ca 350 soldater. Det var i høst at Sjøforsvarets kystjegere ble engasjert i operasjonen. De vil være i landet de neste to til tre årene.

Sjøfarerne endelig hjemme
Etter 11 uker i gyngende farvann kunne endelig sjøkrigsskolekadettene seile inn Vågen i Bergen. Siden de kastet loss ved siste anløpshavn, London, har kadettene styrt skoleskipet KNM Statsraad Lehmkühl for egen hånd. Men det tok ikke lang tid før de kommende lederne måtte tilbake på skolebenken i Laksevåg, hvor nye oppgaver ventet.

▶ AKKURAT NÅ:

Steve Olsen, sjef for Kystvakten i Nord-Norge.

Aktuell fordi:

I løpet av den siste måneden har det vært seks oppbringelser av utenlandske fartøyer for ulovlig fiske.

ALDER: 44 år
FRA: Harstad
FAMILIE: Singel, to sønner
GRAD: Kommandørkaptein
STILLING: Sjef for kystvaktskvadron nord

BAKGRUNN:

Begynte med to år på fiskebåt, før han gikk over til utenriks på seismikkfartøy. Ble innkalt til førstegangstjeneste, men var så sikker på å dimittene at han fremdeles var påmønstret ved fremmøte. Han valgte å bli og tok Sjømilitemare korps, samtidig med nautisk utdannelse. Den første jobben var ved Forsvarskommando Nord-Norge som operasjonsoffiser, samtidig som han studerte IT ved distrikthøgskolen. Fikk tilbud om kystvaktjeneste i 1988. Året etter dro han med KV Andenes til Sydpolen i sju måneder. Bare måneder etter hjemkomsten invaderte Saddam Hussein Kuwait og KV Andenes ble sendt til den Persiske Golf. Kort tid etter at han kom tilbake fra Gulfen, reiste han med Norad til Afrika for å være med

på å bygge opp den namibiske kystvakten. Tilbake i Kystvakten ble han personelloffiser, tok stabsskole del én og fortsatte som nestkommanderende på skvadronen i nord. Senere ble han skipssjef på KV Andenes. Før han overtok som sjef i KV Nord i 2003, var han skvadronssjef i KV Sør etterfulgt av stabsskole to året etter.

EN VANLIG DAG:

- Det er en utstrakt reisevirksomhet i denne jobben. Arbeidsstedet ligger på Sortland, men mange av våre samarbeidende etater er jo ikke der. Jeg har med meg min bærbare PC og er alltid tilgjengelig på mobiltelefon og har arbeidet ofte fra hotellrommet. Arbeidsdagen slutter ikke når klokken går mot fire eller det nærmer seg helg. Det er ofte slik at episodene oftest inntreffer i helgen eller i forbindelse med høytider.

BESTE STILLING:

- Man skal lete lenge etter en mer utfordrende operativ jobb enn det jeg har nå. Om jeg skulle tenkte meg en annen jobb, så måtte

det være en i utlandet. Ikke nødvendigvis fordi jobben hadde vært spennende, men fordi det var i utlandet.

INTERESSER:

- Liker meg godt på havet og trives med å gå tur og være ute i naturen. Jeg har motorsykel og bruker den når været tillater det. Dessuten er det alltid mye å gjøre når man har hus. Ellers så liker jeg å reise, både til Syden og på storbyferie.

SLIK BØR SJØFORSVARET UTVIKLE SEG:

- Sjøforsvaret har utviklet seg i riktig retning med å redusere antall enheter. Vi var et tungrodd system. Det er dyrt å bygge og drifte fartøy i Sjøforsvaret, og vi kunne nok med fordel vært smartere i investeringene som blir gjort. Vi har også en god vei å gå med økonomistyringen.

Ressursforvalteren i nord

Plutselig var han nesten over alt. I avisene, på radioen og jammen dukket han ikke opp som lørdagsgjest hos selveste NRK for å snakke om fiskerikontroll og Kystvaktens oppgaver.

 Katrine Gramshaug
[kgramshaug@mil.no]

Det begynte for alvor da "Elektron-saken" startet lørdag 15. oktober. Siden har det bare fortsatt.

- Det har vært en unormalt travel høst. På en måned har vi arrestert seks fartøyer. Jeg ser ingen sammenheng mellom de ulike lovbruddene, og tror vel egentlig at det skyldes tilfældighet. Uansett har det gitt oss en svært travel tid.

Kommandørkaptein Steve Olsen er sjef over kystvaktfartøyene fra Rørvik til grensen mot Russland. I tillegg kommer fiskerivernsonen rundt Svalbard og Jan Mayen. I alt har han ansvaret for 11 fartøyer og rundt 400 kvinner og menn. Basen holder til på Sortland i Vesterålen.

Sett han på TV

Da I Marinen når kystvaktssjefen på telefon så er NRK TV innom. Det å ha en mikrofon stukket opp i ansiktet hører etter hvert med til hverdagen for skvadronssjefen.

- Vi holder på med en sak om russiske fiskefartøyer som skjuler identiteten sin, forklarer Steve når han ringer tilbake.

- Det kommer sikkert på Dagsrevyen i kveld. Det er Orion-flyet som har tatt bildene, men fiskebåtene ligger fremdeles i russisk sone så vi vet jo ikke helt hvorfor de gjør det, men vi tror det kan ha noen med omlastningsproblematikken å gjøre

Det har blitt mange intervju for kommandørkapteinen den siste måneden.

- Jeg synes media har vært eksemplarisk med oss, selv om det til tider har gått i ett både natt og dag.

Elektron-saken pågikk døgnet rundt i seks dramatiske dager på tamp. Hele Norge fulgte med da to fiskeriinspektører fikk et ufrivillig langt opphold om bord på russeren da tråleeren motsatte seg arrest. For Kystvakten har episoden endret rutinen for inspeksjoner

og opplæringen til fiskeriinspektørene. Steve synes noe annet hadde vært uforsvarlig å gjøre. Han vil helst ikke oppleve det samme igjen.

Viktig tilstedeværelse

Skvadronssjefen er opptatt av å bruke media og synes det er viktig å bruke tid på henvendelsene fra redaksjonene. - Vi må fortelle til skattebetalerne at vi driver god ressursforvaltning for de pengene de betaler inn. For å kunne gjennomføre det, trenger vi tilstedeværelse og en god kystvakt. Da gjelder det å seile fartøyene og ikke ligge til kai.

Da kommandørkapteinen begynte som sjef på Sortland uttalte han at han i lokalavisen Vesterålen, som forresten holder til i like borte i veien for kystvaktbasen, at han ønsket seg en ny og moderne fartøysstruktur. Det har han nå langt på vei fått. I snart et år har Kystvaktens nyeste fartøy, KV Harstad, operert i nord, mens et lignende er under bygging. I tillegg kommer fem nye til hele den indre kystvakten.

- Jeg er fornøyd med at vi har fått dette til. De har gjort en god jobb i staben i Oslo for å få moderniseringen på plass, mener han.

Steve Olsen ser rett på kaien fra kontoret på Sortland, og når han ser ut vil han helst ikke se noen fartøy i det hele tatt. Unntaket er de 32 timene det tar for fartøyene å gjennomføre vaktskifte hver tredje uke.

Fra februar til september i år lå KV Senja i opplag ved kystvaktbasen på Sortland. Nå har fartøyet gått sørover for oppgradering og "Senja" blir først ut til å ta i mot nye NH 90-helikoptre. Fornyelsen er etterlengtet og skulle egentlig vært gjennomført for flere år siden, men på grunn av en feilinvestert radar har det latt vente på seg.

- Vi kommer til å ha et av de større fartøyene inne til oppgradering frem til 1. august 2007. Da skal vi igjen seile alle de store KV-fartøyene med operative helikoptre både dag og natt.

Best på kystvakt

Olsen har friskt uttalt at Norge får Europas beste kystvakt når de nye fartøyene er ferdig. Han står på det. - For det første så satser få andre land så sterkt på å ha en så tydelig kystvakt som oss. Og en ting er nytt materiell og nye fartøy, men vi har også et stabilt personell som sitter på svært mye erfaring. Vi i Kystvakten ønsker

stabilitet og vil ikke ha stor turnover. Det er et komplekst arbeidsfelt vi holder på med og den juridisksjonen vi håndhever krever mye erfaring og en bred kompetanseplattform.

Dette har gjort den norske kystvaktmodellen til en eksportartikkel. Selv har Steve vært med å starte oppbyggingen av den namibiske kystvakten.

- Det var en stor utfordring. Vi begynte helt på null og skulle lære noen tidligere geriljasoldater å bli fiskeriinspektører i regi av Norad. Ingen ble uteksaminert så lenge jeg var der, men Norad har senere sagt at det var et vellykket program og geriljasoldatene ble til slutt godkjente.

Den nye regjeringen er ikke i tvil om at Norge trenger Kystvaktens tilstedeværelse og har foreslått å gi 15 friske millioner for å styrke Kystvakten. For kystvaktfartøyene i nord resulterer det i noen flere seilingsdøgn enn året før.

- Norge har enormt store ressurser i nord. Akkurat nå dreier det seg om fisk, men senere kan det bli olje og gass med en enda større kroneverdi. På mange måter er vi jo nå med på å sette standard i dette havområdet som politikerne senere skal forhandle om.

Kontakt i øst

Steve har god kontakt med naboen i øst. Han er med i det norsk-russiske permanente utvalget for ressursforvaltning i Barentshavet. Utvalget møtes flere ganger i året, og ukentlig snakker skvadronssjefen med sin russiske kystvaktkollega.

- Jeg tror ikke vi hadde fått til en så rask og god løsning på Elektron-saken om vi ikke fra før hadde hatt en god dialog. Da saken først begynte å rulle så visste vi nøyaktig hvem vi skulle snakke med og hadde telefonnumrene.

Skvadronssjefen vet ikke helt hvor lenge han blir sittende i jobben på Sortland.

- Det står fra tre til seks år i kontrakten. Dersom jeg gjør en god jobb, kan jeg fortsette noen år til, sier kommandørkaptein. For Steve tror han må leite lenge for å finne en mer utfordrende og spennende jobb enn den han har nå.

- Nei, jeg ser ikke for meg noen andre jobber nå. Jeg gleder meg til å gå på jobb hver dag. Det er utrolig motiverende å jobbe med ressursforvaltningen.

NAVNEWTT

Kommandørkaptein **Svein Erik Kvalvaag** (43) blir første skipssjef på den fjerde nye fregatten i rekken, "Helge Ingstad". Fregatten vil være klar for overlevering høsten 2008, men Kvalvaag starter opp i stillingen to år før. Kvalvaag er i dag senior stabsoffiser i overflateflotiljen. **Katrine Gramshaug** (32) tar fra 1. januar 2006 over som fungerende informasjonssjef i Kysteskadren etter **Gunnar**

Vetlejord (61), som sammen med journalist **Vidar Hope** (22), går ut av Sjøforsvarets rekker ved årsskiftet. Orlogskaptein **Rune Fromreide** (39) blir fra 1. januar første sjef for Sjøforsvarets nye logistikkvåpen, orlogskaptein **Jarle Vika** (43) blir samtidig sjef for fregattens treningssenter, mens orlogskaptein **Jan Ole Finseth** (49) blir avdelingsleder for Kystvaktens treningssenter.

Kystvakten har også fått nye skipssjefer etter søknadsrunde 1/2006 for de nye, indre kystvaktfartøyene. Følgende blir sjefer fra 1. august 2006: **John Erik Bendiksen** (40), KV Heimdal, **Håkon Arne Engevik** (39), KV Njord og **Roger Hoel** (39), KV Tord.

BARTH EIDE INSPISERTE FREGATTENE

EL FERROL/BERGEN: Det var en imponert og overbevist statssekretær i Forsvarsdepartementet som kom hjem etter å ha inspisert fregattproduksjonen i Spania. - Jeg er imponert over prosjektet, og jeg er overbevist om at fregattene tilfører Forsvaret en tiltrengt kapasitet. Som maritim nasjon med ansvar for

havområder seks til syv ganger landterritoriet, har vi behov for fem havgående fregatter, sier Espen Barth Eide.

I tillegg til omvisning på verftet og om bord på KNM Fridtjof Nansen, benyttet statssekretæren anledningen til å avlegge første tiltredende fregattmannskap et kort besøk om bord på opplæringsfartøyet KNM Horten.

Lars Larsson og Hans Petter Midttun fra KNM Roald Amundsen og Bjørn Egenberg fra KNM Otto Sverdrup på kurs i helikopteroperasjoner.

om bord, forteller kommandørkaptein Bjørn Egenberg, skipssjef på KNM Otto Sverdrup.

- Dette har vært et vellykket kurs, men det er kun en liten del av et langt løp før helikoptrene er en integrert del av de nye fartøyene, sier han. Egenberg mener at samarbeidet mellom fregattens mannskap og helikoptermannskapet må utvikles.

- Fordi vi med erfaring fra fregatt opplever dette som en helt ny dimensjon. Vi har riktignok samarbeidet med helikopter før, men aldri hatt et om bord, hvilket byr på mange utfordringer, forteller skipssjefen.

Hva kommer du til å huske best fra Sjøforsvaret i 2005?

Kaptein **Halvdan Hallseth**, 31 år, Sjøheimvernens utdannings- og kompetansesenter - Det må ha vært opprettelsen av Sjøheimvernens utdannings- og kompetansesenter på Haakonvern. Det har aldri vært en egen avdeling, men ble det fra 1. august i år.

Utskrevet menig **Kristian Lovås**, 19 år, KNM Narvik - Turen til Severomorsk og Murmansk i Russland. Vi skulle finkjempe vennskapet mellom Norge og Russland. Vi var også innom Svalbard og Bjørnøya.

Løytnant **Evy Gullichsen Wikne**, velferdsoffiser på Haakonvern - Det mest spennende som har vært er satsingen på soldaten. At vi har fått økte dimmegodtgjørelsen og jobbingen med å heve statusen for den vernepliktige.

Orlogskaptein **Ståle Kasin**, 44 år, prosjektoffiser Skjold i Kysteskadren - Det som har vært mest spennende og som har hatt mest innvirkning på oss har jo vært omstillingsprosessen. Den skal føre til ny organisering, med nye utfordringer og muligheter.

Utskrevet ledene menig **Jonas Aase**, 20 år, hovedtillitsvalgt i Kysteskadren - Det mest spennende som har skjedd i år er at vi fikk økt dimmegodtgjørelsen til 20 000 kroner fra og med 1. januar, og at vi jobber med å få økt den til 25 000 kroner. Det er målsetningen.

www.marinen.no

SAMMEN OM BILDEOPPBYGGING

BERGEN: Sjøforsvaret ser et betydelig samarbeidspotensial med Luftforsvaret innen elektronisk krigføring. Nå samtrener marinefartøyene med jammeflyet "DA-20" for felles bildeoppbygging. - Dette er første gang vi for fullt utnytter DA20 Falcon jammefly i en sjømiliter kontekst, sier orlogskaptein Per Rostad, i Norwegian Task Group. Jettflyet tilhører Luftforsvarets 717-skvadron på Rygge og er et spesialfly for elektronsikk krigføring. Hovedoppgaven til flyet er å drive etterretningssinnssamling, men det brukes også til å trene enheter på å håndtere jamming (område med for mye elektronsinke signaler). Rostad forteller at samarbeidet er svært viktig for Sjøforsvaret, fordi det tilfører marinen en kapasitet enhetene selv ikke har. - Flyene er raskere og har større rekkevidde en fartøyene og utfyller derfor hverandre i billedoppbyggingen. I et krigsscenario vil DA-20 bidra med sensorer med stor grad av spesialisering, mens vi leverer våpen, sier han.

KRIGSVETERANENE VIL LEVE VIDERE

OSLO: Etter lanseringen av orlogskaptein Ola Bøe Hansens beretning om norske sjøkrigshelter 11. november, var det meningen at veteranforeningen skulle sette strek for virksomheten. Men da vedtaket skulle gjøres, snudde stemningen. Veteranene har mer å gi. En av marinens helter fra annen verdenskrig, som boken forteller om, er 83 år gamle Oddvar Fredriksen, med

klengenavnet "Supermann". Etter å ha blitt kastet over bord, måtte Fredriksen legge på svøm bort fra redningen, for ikke å bli blendet av lyskasterne. - Ingen fare, han er sikkert bare på vei til Grønland, lød det galgenhumoristisk fra en av dem som var om bord - asticoperatør Stensland. Det fortalte «Supermann» selv 63 år senere, dagen da Marinens krigsveteranforening egentlig skulle legges ned. Slik ble det nå en gang ikke. Under årsmøtet senere samme dag, reiste kun én mann seg for nedleggelse. De 34 andre ble sittende. De greide det bare ikke. Veteranene vil ikke legge ned foreningen sin likevel, skriver Forsvarsnett.

STORFLAGGET TIL TOPPS DRONNING MAUDS LAND/BERGEN: Polfarer Rune Gjeldnes brukte fredag 25. november til å markere hundre år siden kong Haakon VII og hans familie kom til Norge. - Det er nokså nøyaktig hundre år siden kongen kom til Norge, og som den gode marinemann jeg er, har jeg startet feiringen her, fortalte han. Markeringen ble synliggjort med heising av storflagget. Den hardbarkede polfareren unnet seg også en sigar. - Det er godt å få markert det her i Dronning Mauds land, og feiringen fortsetter også i morgen kveld. Da åpner jeg kanskje også en pakke av et eller annet slag, fortalte han. Den tidligere marinejegeren er i god gang med å krysse Antarktis, som første mann alene uten etterforsyninger. Ekspedisjonen strekker seg over 4600 kilometer og vil etter planen ta 110 dager. Du kan følge Gjeldnes' ferd på www.marinen.no og www.seal.no.

SJØMENN FIKK HELIKOPTERTRENING

Personell fra fregatt nummer to og tre i Fridtjof Nansen-klassen har nå vært gjennom kurs i helikopteroperasjoner for å kunne ta imot de nye fregatthelikoptrene NH 90. Skipssjefene og vaktsejere fra KNM Roald Amundsen og KNM Otto Sverdrup ble tatt med på havet med det helikopterbærende kystvaktfartøyet KV Andenes. - Kurset har som målsetning å skape gode holdninger til sikkerhet i forbindelse med helikopteroperasjoner fra Sjøforsvarets nye fregatter. Opplæringen er også viktig for å forberede besetningen på de basisferdighetene de må beherske før de kan gjennomføre helikopteroperasjoner i samarbeid med Luftforsvaret, sier orlogskaptein Eirik Sande, hovedinstruktør for helikopterkontroll ved KNM Tordenskjold.

- Inntrykket vårt av Kystvaktens kompetanse innen helikopteroperasjoner er veldig godt etter dette kurset. De var flinke og profesjonelle, og gav oss en god demonstrasjon av det å ha helikopter

redaksjonen@marinen.no

GUNNAR VETLEJORD, ansvarlig redaktør
gvettejord@mil.no
T: 55 50 27 72
M: 926 91 899

KATRINE GRAMSHAUG, redaktør
kgramshaug@mil.no
T: 55 50 39 42
M: 926 08 002

VIDAR HOPE, redaksjonssekr.
vhope@mil.no
T: 55 50 21 96
M: 412 12 267

JONAS A. PARMANN, vernepl. journalist
jparman@mil.no
T: 55 50 49 23
M: 481 44 831

OLAV F. BJØRKØY, vernepl. journalist
objorkoy@mil.no
T: 55 50 39 46
M: 979 66 950

HÅVARD J. HANASAND, vernepl. fotograf
hhanasand@mil.no
T: 55 50 49 22
M: 452 46 011

EGIL INGEBRIGTSEN, abonnement
eingebri@mil.no
T: 55 50 49 22
M: 977 01 378

Siste utgave!

Redaksjonen vil takke alle som har tipset oss og håper å fortsette samarbeidet i Forsvarets nye magasin.

Vi ønsker våre lesere en god jul og et godt nyttår.

I slutten av mars 2006 ventes KNM Fridtjof Nansen til Norge. Mens verftsarbeiderne går gjennom siste finpuss i El Ferrol, venter besetningen på om bordstigningen i tropiske omgivelser.

 Jonas Parmann
ljparman@gmail.no

Venter på "Nansen"

Mannskapet til "Fridtjof Nansen" kom tilbake til Bergen med KNM Horten 9. desember.

Blant mannskapet som skal om bord på KNM Fridtjof Nansen, finnes det to vernepliktige gaster. De er stasjonert på fartøyet KNM Horten som har vært ankret opp i havna i El Ferrol. - Vi har vært veldig heldige, sier servitør Kristoffer Johannessen og Håkon Nødset Skåtun som sitter på radio. De er begge utskrevet menige og ser frem til å seile nordover med den nye fregatten til våren.

Øver på KNM Horten

Siden KNM Fridtjof Nansen ikke er klar for å kunne ta i mot sitt mannskap, må alle øvelser gjennomføres på KNM Horten. I følge Johannessen trenger ikke det å være avgjørende for mannskapets kompetanse.

- Det blir mye havariøvelser og brannøvelser, men jeg tror ikke det er så stor forskjell ved å øve med "Horten" som med "Nansen". Det går jo mest i det elementære, sier Johannessen. Tjenesten hans går den vante gang ved siden av felles øvelser. Jobben som servitør krever sin tid, og vaktene kommer ved siden. Men det blir likevel tid til å kunne nyte det spanske livet til det fulle. - Hvis jeg ikke har vakt, er det rett ut etter endt tjeneste. Vi prøver å komme oss vekk fra fartøyet og nyte Spania. Da tar vi med surfebrettet og kommer oss på stranden. Vi har en fin fremgang der, men det er nok en liten stund før vi kan kalle oss for skikkelige surfere, forteller han.

Hadde flaks

Både Johannessen og Skåtun rykket inn i førstegangstjenestens rekker på KNM Harald Haarfagre i slutten av juli. Og mens Johannessen reiste sørover på dagen da rekruttskolen tok slutt, ble Skåtun igjen i Norge for å få sine kurs på kompetansesenteret KNM Tordenskjold, slik at han ville være klar til å utøve sin plikt i sin nye stilling. At tjenesten som radiomann endte på akkurat KNM Fridtjof Nansen, takker han fregattutsettelsen for.

- Stillingen min er egentlig for matroser, men siden overleveringen ble utsatt fikk jeg muligheten til å tjenestegjøre på fregatten. Og det er jeg veldig fornøyd med. "Nansen"

er jo et sånt fartøy man ser på Discovery Channel, og nå skal jeg faktisk jobbe der, sier han.

Trivelig gjeng

- Det var veldig hyggelig å komme ned og om bord på KNM Horten. Det var en bra gjeng som tok i mot meg der, forteller Skåtun som skal bruke arbeidstiden sin til å sitte i radiatorommet på den nye fregatten og ta i mot, sende og kryptere meldinger. Han gleder seg til å kunne begynne arbeidet på KNM Fridtjof Nansen og ta i bruk det nye utstyret der.

- Jeg var om bord der for ikke så lenge siden, og førsteinntrykket var at alt er avansert og stort og smekktfullt av høyteknologisk utstyr. Det blir spennende å komme i gang med det. Det blir nok en del nye systemer som jeg må sette meg inn i, men prinsippene er jo det samme, forklarer han.

At Skåtun befant seg på Haakonsværn i de ni første ukene Johannessen ble kjent med El Ferrol og Spania, har ført til mindre timer i solen for radiomannen. - Jeg har vært litt ute, sett på byen, fått i meg litt kultur og vært litt på stranden. Men jeg håper det blir flere muligheter til det, og satser på å kunne slenge meg med på surfinga, sier han.

"Nansen" er jo et sånt fartøy man ser på Discovery Channel, og nå skal jeg faktisk jobbe der.

Håkon Nødset Skåtun,
gast på KNM Fridtjof Nansen

- Blir spennende å seile hjemover

De to menige ser frem til å kunne stige om bord på den nye fregatten og seile nordover, men etter den siste utsettelsen er de begge klar over at ventetiden fort kan bli lengre enn den er i dag. - Vi bør vel kanskje forvente at noe ikke er som det skal når vi begynner å seile. Men da regner jeg nok med at det bare er småting, og en usving ikke er nødvendig. Fartøyet er jo hele tiden gjennom omfattende tester for å unngå akkurat sånt, sier Skåtun.

Leveringstiden til KNM Fridtjof Nansen var opprinnelig satt den 28. november 2005, men har blitt utsatt til 31. mars 2006. Grunnene til det er at byggingen kom i gang litt seinere enn planlagt, og verftet har gått gjennom to omstillinger i løpet av byggeperioden. Men de to vernepliktige i El Ferrol henger ikke med hodet for den grunn.

- Vi gjør det beste ut av det. Tror ingen savner Norge så mye at de har lyst å reise hjem enda, sier Johannessen.

- Men selve ventingen er litt slitsom, det å høre en dato for hjemreisen, for så å høre en ny en, og til slutt ikke vite noe, er slitsomt. Men vi har det jo ufattelig bra her i Spania, så vi tar det jo hele med et smil, konkluderer han.

- Jeg ser veldig frem til det å seile hjemover med fregatten. Det vil bli spennende å være ute over lengre tid, og det blir den største seilassen vi har vært med på, sier de to.

Servitør Kristoffer Johannessen er fornøyd med å være om bord på Sjøforsvarets første nye fregatt.

GASTEN

Utskrevet menig Morten Evensen tjenestegjør som dekksmann på KV Andenes.

Hva innebærer tjenesten din?

- Jeg er dekksmann og da er det mye vedlikehold det går i. Vi vasker over og under le, holder på med rustspikking og slikt. Det er mye rutinearbeid. Jeg er også flydekksmann og da assisterer jeg helikoptermannskapet med å spre rotor, feste helikopteret på dekk og passe på at alt er klart til det skal lande igjen.

Hva bruker du fritiden din til?

- Vi ser mye film når vi er om bord, og så spiller vi mye poker. Selvfølgelig da uten penger. Når vi ligger til kai blir det en del fotball. Vi har også et treningsrom som vi disponerer, hvor jeg prøver å være en del.

Hva er den mest positive opplevelsen du har hatt som vernepliktig?

- Det må ha vært da vi var på Jan Mayen. Vi fikk landlov der i noen timer for å utforske øya. Det var helt spesielt. Det er litt månelandskap, med kratere. Ikke som fastlandet, og vi fikk muligheten til å bli med i Jan Mayen nakenbadingforening.

Og den verste?

- Tannlegen på Haakonsværn bora hull i tunga mi i begynnelsen av oktober, slik at jeg måtte sy åtte sting. Men det hadde sine positive sider også. Jeg fikk ti dager sykeperm.

Har du blitt påvirket av marinen?

- Jeg har blitt mer ryddig hjemme og så har jeg tatt i bruk maritim terminologi hjemme også. Som dørken og skottet. Har også lært mer om meg selv og lært å tøy mine egne grenser. Og jeg har blitt mer observant på sikkerhet og bruk av fartøy på vannet etter et år i Kystvakten.

FOTO: JONAS PARMANN

Lærer av Kystvakten

Skipssjefer og vaksjefer fra KNM Roald Amundsen og KNM Otto Sverdrup var i november med kystvakt-fartøyet "Andenes" for å lære helikopteroperasjoner.